

DERINIMO PAŽYMA
DĖL PROJEKTŲ, SUSIJUSIŲ SU VALSTYBĖS PAŽANGOS STRATEGIJA „LIETUVOS ATEITIES VIZIJA „LIETUVA 2050“

Institucijos pavadinimas, rašto data ir numeris	Pastabų ir pasiūlymų skaičius	Pastabos ir pasiūlymai	Žyma apie pastabų ir pasiūlymų įvertinimą
1) Žemės ūkio ministerija 2023-05-05 Rašto nr. G-3906	1	<p>1) <i>Krypties „Lietuvos verslas, mokslas ir menas tvariai kuria aukštą vertę pasauliui“ dalies „Atsakingos bei socialiai ir ekologiškai tvarios ekonomikos plėtros srityje“ (26 psl.):</i></p> <p>„Integruos ekologinio tvarumo klausimus į verslo skatinimo, pramonės ir infrastruktūros plėtros politikos programas. Stiprins kompetencijas ir pajėgumus, reikalingus gamybai nenaudojant išteklių pramonės sektoriuje. Plėtros atsakingą žemės ūkį ir maisto gamybą, skatindama pereiti prie ekosistemų regeneravimo. Tinkamai įvertins ir įveiklins ekosistemų paslaugų potencialą“</p> <p><i>Keisti į:</i></p> <p>„Integruos ekologinio tvarumo klausimus į verslo skatinimo, pramonės ir infrastruktūros plėtros politikos programas. Stiprins kompetencijas ir pajėgumus, siekiant sumažinti išteklių naudojimą pramonės sektoriuje. Plėtros atsakingą ir konkurencingą žemės ūkį ir maisto gamybą, skatindama pereiti prie ekosistemų regeneravimo. Tinkamai įvertins ir įveiklins ekosistemų paslaugų potencialą bei užtikrins gyventojų apsirūpinimą maistu.“</p>	1) Atsižvelgta.

Institucijos pavadinimas, rašto data ir numeris		Pastabos ir pasiūlymai	Žyma apie pastabų ir pasiūlymų įvertinimą
2) Krašto apsaugos ministerija, 2023-05-18 Rašto nr. G-4385	1	<p><i>Krypties „Atspari valstybė, konstruktyvi ir įtakinga globalios politikos veikėja“ dalies „Įgyvendindama šią ambiciją, Lietuva: Valstybės atsparumo stiprinimo srityje:“ (29psl.):</i></p> <p>1) <i>Įterpti pastraipą:</i> „Plėtos nacionalinę kibernetinio saugumo ir gynybos sistemą, įgalins Lietuvos valstybę siekti ir išlaikyti aukštą kibernetinio saugumo lygį.“</p>	1) Atsižvelgta.
3) Sveikatos apsaugos ministerija 2023-05-11 Rašto nr. G-4121	2	<p><i>Projekto 1 priedo „Lietuvos ateities vizijos „Lietuva 2050“ sėkmės matavimo rodikliai“ (38 psl.):</i></p> <p><i>Tikslinti:</i></p> <p>1) 2.1. rodiklio pavadinimą „Subjektyvus gyvenimo vertinimas (1–10 balų skalė)“ į pavadinimą „Subjektyvus pasitenkinimo gyvenimu vertinimas“, nes įvertinus pateikiamo šaltinio World Happiness Report, remiantis Gallup World Poll tyrimo duomenis, manome, kad toks rodiklio pavadinimo Life satisfaction vertimas būtų tikslesnis ir aiškesnis;</p> <p>2) pakartotinai įvertinti 2.3. „Laimingų gyventojų dalis“ rodiklio reikalingumą, nes rodiklio šaltinis yra specifinis, paremtas kultūriniu aspektu (Gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis tyrimas), todėl manome, kad stebėsenai pakanka rodiklių 2.1. „Subjektyvus pasitenkinimo gyvenimu vertinimas“ ir 2.2. „Patenkintų savo gyvenimu gyventojų dalis (labai patenkintų ir greičiau patenkintų)“, kurių skaičiavimas ir metodika yra paremta tarptautiniu lygiu ir palyginama.</p>	<p>1) Atsižvelgta iš dalies. Pakeista į „Laimės balas“.</p> <p>2) Neatsižvelgta. Rodiklis „Laimingų gyventojų dalis“ bus skaičiuojamas remiantis LIST tyrimu. Siekiant turėti atspirties tašką, pradinė reikšmė paimta iš „Gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis tyrimo“, tačiau pats klausimas nėra paremtas kultūriniu aspektu.</p>
4) Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas	16	<p><i>Žmogaus teisės:</i></p> <p>1) Įtraukti žmogaus teises, kaip horizontalų principą (14 psl. 1 pav.) arba jį derinti su technologijomis.</p>	<p><i>Žmogaus teisės:</i></p> <p>1) Atsižvelgta iš dalies. Šiame etape nebedarome struktūrinių pakeitimų (nekeičiame vizijos teiginio, ambicijų, kultūros kaip pamato ar pamatinių</p>

<p>Gauta el. paštu 2023-05-11</p>		<p><i>Socialinė apsauga ir socialinė sanglauda:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 5 psl. “Didėjantis demografinis disbalansas Lietuvoje kurs poreikį didinti vyresnių žmonių aktyvumą ir užimtumą. Tam reikės ne vien geresnės senstančių gyventojų sveikatos priežiūros, bet ir atitinkamų pokyčių darbo rinkoje bei švietimo sistemoje.” <i>Siūlytume koreguoti:</i> “Didėjantis demografinis disbalansas Lietuvoje kurs poreikį didinti vyresnių žmonių aktyvumą ir užimtumą. Tam reikės ne vien geresnės senstančių gyventojų sveikatos priežiūros, bet ir atitinkamų pokyčių socialinės apsaugos bei švietimo sistemoje.” 2) 13 psl. <i>Įtraukti papildomą punktą:</i> “Ji yra šalis, kurioje yra stipri socialinė sanglauda. Skurdo rizikos lygis yra nykstamai žemas. Pažeidžiamos žmonių grupės sulaukia savalaikės pagalbos, atitinkančius jų poreikius ir įgailinančius veikti savarankiškai. Poreikius atitinkanti pagalba teikiama visuose gyvenimo tarpsniuose nuo gimimo iki 	<p>principų), kurie buvo suderinti lapkritį vykusiame Valstybės pažangos tarybos 2022 m. lapkričio mėn. posėdyje. Žmogaus teisų aspektą sustiprinome patikslindami pagarbos vertybės apibrėžimą (į „pagarbą žmogaus orumui“), taip pat pirmosios ambicijos iniciatyvos papildytos rūpesčiu, „kad būtų nustatytas žmogaus teises gerbiančis skaitmeninės erdvės teisinis reguliavimas. Pirmosios ambicijos srityje „valdymo sistemos atvirumas, skaidrumas ir pagarba įvairovei“ kalbama apie „žmogaus teisių principų integravimą į sprendimų priėmimą“, vėliau – kad Lietuva yra „ginanti žmogaus teises ir vykdanči teisingumą atvirai“ ir „užtikrins žmogaus teisių įgyvendinimą spręsdama nelygybės, diskriminacijos smurto ir kitas problemas.“</p> <p><i>Socialinė apsauga ir socialinė sanglauda:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Atsižvelgta iš dalies. Įtrauktas sakiny su patikslinta formuluote. 2) Atsižvelgta iš dalies. Įtrauktas sakiny su patikslinta formuluote. 3) Neatsižvelgta, nes ši nuostata yra įvardinta skyriuje apie viziją. 4) Atsižvelgta iš dalies. Pirmasis siūlomas sakiny atlieptas ketvirtosios ambicijos tekste, trečiasis – pirmosios ambicijos
---------------------------------------	--	---	---

		<p>senatvės, susidūrus su iššūkiais, kurių asmuo pats nepajėgus išspręsti. Vaikams, ypač iš pažeidžiamų šeimų, teikiamas savalaikis visapusiškas ugdymas, apimantis ir socialinių kompetencijų auginimą, jaunuoliams iš nepalankios aplinkos teikiamos palydimosios globos paslaugos, skatinant juos gyvenime veikti savarankiškai ir atsakingai, žmonėms su negalia teikiamos kompleksinės individualizuotos paslaugos, nuo įgūdžių ugdymo iki pagalbos įsidarbinant ir savarankiško gyvenimo namų, senjorams senstančioje visuomenėje užtikrinamos jų poreikius atitinkančios paslaugos, siekiant žmogų išlaikyti kiek įmanoma ilgiau savarankiškai gyvenantį savo namuose.”</p> <p>3) <i>13 psl.</i> “Norime, kad Lietuva taptų tokia valstybe, kurioje žmonės rinktųsi kurti savo gyvenimą – ir kurti jį tokį, kurį patys būtų pasirengę ginti.” <i>Siūlytume papildyti:</i> “O pažeidžiami asmenys, dėl įvairių priežasčių negalintys savarankiškai kurti savo gyvenimą, per socialinę apsaugą būtų įgalinti tai daryti.”</p> <p>4) <i>18 psl.</i> “Pakitusi viešojo sektoriaus kultūra: jai būdingas kūrybiškumas ir naujų galimybių paieška, plačiau aprėpiantis žvilgsnis, geresnis tarpusavio bendradarbiavimas ir sąveika su kitais veikėjais.” <i>Siūlytume papildyti:</i> “Tuo pačiu nėra pamiršamas skaitmeninis saugumas ir yra stiprinamas atsparumas skaitmeniniams iššūkiams. Skiriamas deramas dėmesys rizikoms ir grėsmėms, kurios išryškėja skaitmeninėje erdvėje, sukurti pažangūs skaitmeninio saugumo mechanizmai skirti apsaugoti Lietuvos vartotojus. Technologinės priemonės yra pritaikytos asmenims su specialiaisiais poreikiais, o negebantys naudotis technologijomis nėra paliekami paribiuose.”</p> <p>5) <i>18 psl. Papildyti:</i> “Lietuvoje sudarytos sąlygos kultūros įvairovei reikštis viešajame gyvenime. Kultūros potencialas pasitelkiamas demokratinės savimonės ugdymui, bendruomenių saitų stiprinimui, santykio su tapatybe apmąstymui, ateities kūrimui. Nuo mažens ugdomos asmens kūrybinės kompetencijos ir profesionaliosios kultūros poreikis, atsižvelgiant į tai, kad tarp profesionaliosios ir kasdienės kultūros yra daug laiptelių bei įvairovės. Lietuvoje nebėra teritorinės kultūrinės atskirties, skurdo rizikos lygis yra nykstamai žemas. Valstybė yra sudariusi sąlygas žmonėms įsitraukti į kultūrines veiklas, kurios suprantamos kaip viena iš gero gyvenimo sąlygų.”</p> <p>6) <i>21 psl. Papildyti:</i> “sąlygų, reikalingų saugiam ir sveikam gyvenimui, užtikrinimas ir plėtra, įsipareigojant užtikrinti pažeidžiamiausioms gyventojų grupėms reikiamą finansinę pagalbą, suteikti visiems prieigą prie jų poreikius atitinkančių viešųjų paslaugų, kelti bendrąjį socialinės</p>	<p>dalyje (strategiškos, lanksčios ir efektyvios valdžios srityje). Antrasis siūlymo sakiny – perteklinis, nes apie skaitmeninį saugumą kalbama kitose dalyse.</p> <p>5) Atsižvelgta.</p> <p>6) Neatsižvelgta, nes į Lietuvos ateities vizijos dokumentą buvo siekiama neįtraukti konkrečių priemonių.</p> <p>7) Atsižvelgta.</p> <p>8) Neatsižvelgta, nes kalbama apie skurdo rizikos mažinimą visoms grupėms, neišskiriant nė vienos.</p> <p>9) Atsižvelgta. Šis punktas yra atlieptas talentų, karjeros ir profesijų įvairovės srityje.</p> <p>10) Atsižvelgta. Papildyta antrosios ambicijos tekste.</p> <p>11) Atsižvelgta.</p>
--	--	--	---

		<p>gerovės standartą šalyje ir įtraukti bendruomenes į daugiasluoksnio socialinio saugumo tinklo, apimančio socialinę, sveikatos ir švietimo sritis, formavimą.”</p> <p>7) 24 psl. Papildyti: “būti profesijų, karjerų ir talentų įvairovę vertinančia, puoselėjančia ir įgalinančia erdve, kurioje kiekvienas žmogus gali atrasti ir išnaudoti savo potencialą.”</p> <p>8) 25 psl. “Valstybė yra pajėgi suvaldyti socialinę nelygybę. Efektyvios viešosios paslaugos, įskaitant prieinamą švietimą bei mokymąsi visą gyvenimą, užtikrina lygias galimybes ir didelį socialinį mobilumą. Pakankami valstybės biudžeto ištekliai ir jautri socialinės apsaugos politika mažina pajamų nelygybę bei skurdo riziką, taip pat ir tarp vyresnio amžiaus gyventojų. Socialinės nelygybės problemos, atsižvelgiant į teritorinės atskirties dimensiją, sprendžiamos tokiomis priemonėmis kaip tikslinės intervencijos ir regionų ekonominio potencialo stiprinimas.”</p> <p><i>Siūlymas:</i> kalbėti ne tik apie vyresnio amžiaus gyventojus, bet apie visas socialiai pažeidžiamas grupes.</p> <p>9) 26psl. Papildyti punktu: “Plės įtraukias darbo vietas, pritaikytas pažeidžiamoms grupėms - žmonėms su negalia, jų artimiesiems, mažiau galimybių turinčiam jaunimui ir kitiems.”</p> <p>10) 29 psl. Papildyti punktu: „Augins visuomenės atsparumą: didins socialinį solidarumą, mažins nelygybę ir žemą toleranciją įvairovei, didins viešojo valdymo pajėgumus reaguoti į krizes ir gyventojų informacinį raštingumą, stiprins psichikos sveikatą ir kt.“</p> <p>11) 32 psl.: “Subalansuoto ir darnaus teritorijos vystymo sritį” siūloma papildyti punktu: „Plėtos viešąjį transportą jį pritaikant žmonėms, turintiems sveikatos sutrikimų.“</p> <p>Bendruomenės:</p> <p>12) 12 psl.: “Bendruomeniškumas – viena iš pagrindinių šios strategijos rengimo metu išryškėjusių vertybių, šalia tapatybės išsaugojimo, laisvės ir lygybės, pagarbos ir teisingumo (...)”</p> <p><i>Siūlome keisti:</i> “Bendrystė – viena iš pagrindinių šios strategijos rengimo metu išryškėjusių vertybių, šalia tapatybės išsaugojimo, laisvės ir lygybės, pagarbos įvairovei ir teisingumo (...)”.</p> <p>Nevyriausybinių organizacijų įtraukimas:</p> <p>13) 13 psl.: keisti „bendruomenes į platesnes sąvokas:</p>	
--	--	--	--

Bendruomenės:

		<p>“Laisvų ir atsakingų žmonių visuomenė”</p> <p>“Šiame kelyje jį lydi šeima, asmens socialinis tinklas ir valstybė”</p> <p>14) <i>16 psl.</i>: “Valdžios institucijos geba nustatyti strateginius prioritetus ir nuosekliai juos įgyvendinti, bendradarbiaudamos su kitais politinės sistemos veikėjais.”</p> <p><i>Siūlome</i>: “Valdžios institucijos geba nustatyti strateginius prioritetus ir nuosekliai juos įgyvendinti, bendradarbiaudamos pilietinė visuomenė ir kitais politinės sistemos veikėjais”.</p> <p>15) <i>20 psl.</i>: “sąlygų, reikalingų saugiam ir sveikam gyvenimui, užtikrinimas ir plėtra, įsipareigojant suteikti visiems prieigą prie jų poreikius atitinkančių viešųjų paslaugų, kelti bendrąjį socialinės gerovės standartą šalyje ir įtraukti bendruomenes į daugiasluoksnio socialinio saugumo tinklo, apimančio socialinę, sveikatos ir švietimo sritis, formavimą.”</p> <p><i>Siūlome koreguoti</i>: “sąlygų, reikalingų saugiam ir sveikam gyvenimui užtikrinimas ir plėtra, įsipareigojant užtikrinti socialiai pažeidžiamoms grupėms bazinius poreikius, suteikti visiems prieigą prie jų poreikius atitinkančių viešųjų paslaugų, kelti bendrąjį socialinės gerovės standartą šalyje ir įtraukti nevyriausybines organizacijas į daugiasluoksnio socialinio saugumo tinklo, apimančio socialinę, sveikatos ir švietimo sritis, formavimą”.</p> <p>16) <i>21 psl.</i>: “Lietuvoje ugdoma savarankiška ir atspari asmenybė, kuri nebijo imtis iniciatyvos ir atsakomybės. Susiformavęs daugiasluoksnis socialinio saugumo tinklas ir įgalintos nevyriausybines organizacijos teikia žinojimą, kad prireikus žmogus gali gauti jo poreikius atitinkančią socialinę, finansinę ir sveikatos, įskaitant psichologinę, pagalbą. Stiprios bendruomenės leidžia gyventojams įsitraukti į bendras veiklas ir jaustis reikalingiems, taip didinant ir įvairių pažeidžiamų visuomenės grupių socialinę įtrauktį.”</p> <p><i>Siūlome koreguoti</i>: “Lietuvoje ugdoma savarankiška ir atspari asmenybė, kuri nebijo imtis iniciatyvos ir atsakomybės. Susiformavęs daugiasluoksnis socialinio saugumo tinklas ir įgalintos nevyriausybines organizacijos teikia žinojimą, kad prireikus žmogus gali gauti jo poreikius atitinkančią socialinę, finansinę ir sveikatos, įskaitant psichologinę, pagalbą. Stiprios pilietinės visuomenės organizacijos leidžia gyventojams įsitraukti į bendras veiklas ir jaustis reikalingiems, taip didinant ir įvairių pažeidžiamų visuomenės grupių socialinę įtrauktį.”</p>	<p>12) Neatsižvelgta į pirmąjį siūlymą, nes rengiant Lietuvos ateities viziją buvo kalbama apie bendruomeniškumą, o ne bendrystę. Iš dalies atsižvelgta į antrąjį – pagarbos vertybės apibrėžimas patikslintas (į „pagarbą žmogaus orumui“), kaip į platesnę ir daugiau apimančią sąvoką nei siūlytą „pagarbos įvairovei“ vertybę.</p> <p><i>Nevyriausybinių organizacijų įtraukimas:</i></p> <p>13) Atsižvelgta.</p> <p>14) Atsižvelgta iš dalies. Papildėme „bendradarbiaudamos su visuomenė“. Manome, kad visuomenė yra platesnė sąvoka, apimanti ir pilietinę visuomenę.</p> <p>15) Atsižvelgta.</p> <p>16) Atsižvelgta iš dalies. Sakinys papildytas „nevyriausybėmis organizacijomis“.</p>
5) Kultūros ministerija 2023-05-15	7	<p>1) <i>21 psl. pridėti:</i></p> <p>„Lietuva, įgyvendinusi nuoseklią ir integruotą politiką, 2050 m. tapo valstybe, kurioje žmonės jaučiasi orūs, savarankiški, laisvi ir socialiai saugūs,</p>	<p>1) Atsižvelgta.</p>

<p>Rašto nr. G-4223</p>	<p>nes žino, kad jų indėlis į valstybės kūrimą svarbus ir vertinamas, o susidūrę su sunkumais neliks vieni.“</p> <p>2) <i>22psl. Keisti, nes nėra aišku, ko siekiama transformacija.</i> Transformacija turėtų būti orientuota į laisvos, kuriančios, atviros, savarankiškos, pilietiškos, atsakingos, atsparios, sveiką savivertę turinčios ir kritiškai mąstančios asmenybės ugdymą :</p> <p>„Sudarys prielaidas švietimo sistemos transformacijai , orientuotai į laisvos, kuriančios, atviros, savarankiškos, pilietiškos, atsakingos, atsparios, sveiką savivertę turinčios ir kritiškai mąstančios asmenybės ugdymą.“</p> <p><i>Taip pat naikinti 22 psl.:</i> „užtikrins adekvatų švietimo finansavimą ir panaikins teisinės kliūtis eksperimentavimui su mokymo metodais švietimo įstaigose ir pasiteisinsusių praktikų bandymui bei taikymui platesniu mastu.“</p> <p>3) <i>25 psl. pridėti:</i> „Lietuva turės įgalinti ir tausoti savo dirbančius ir kuriančius žmones – vertės kūrėjus – per išmintingą ir atsakingą ekonominę, mokslo, inovacijų, kultūros ir socialinę politiką bei sutelkti juos bendram tikslui.“</p> <p>4) <i>26 psl. keisti, nes ne tarptautiškumas užtikrins ugdymą, o ugdymas tarptautiškumą:</i></p> <p>„Integruotai vystys šalies mokslo, inovacijų ir įgūdžių ugdymo ekosistemas - kokybiškas atečiai reikalingų kompetencijų bei įgūdžių, ypač kūrybiškumo ir verslumo, ugdymas užtikrins aukštą tarptautiškumo lygį ir gebėjimą prisitaikyti prie kintančių socialinių ir ekonominių poreikių. Aukštas tarptautiškumo lygis ir gebėjimas prisitaikyti prie kintančių socialinių ir ekonominių poreikių užtikrins kokybišką atečiai reikalingų kompetencijų bei įgūdžių, ypač kūrybiškumo ir verslumo, ugdymą.“</p> <p>5) <i>26 psl. Keisti:</i></p> <p>“Taps eksperimentavimui ir inovacijoms atvira erdve, ypač lūžio technologijų srityje, o ilgainiui ir konkurencingiausia regione inovacijų ekosistema; taip pat plėtos socialines inovacijas; pasitelkdama Lietuvos kultūros ir kūrėjų potencialą.”</p> <p><i>I:</i></p> <p>“Taps eksperimentavimui ir inovacijoms atvira erdve, ypač lūžio technologijų srityje, o ilgainiui ir konkurencingiausia regione inovacijų ekosistema; taip pat plėtos socialines inovacijas, inovacijų vystymui sutelks Lietuvos kultūros ir kūrėjų potencialą.</p> <p>6) <i>33psl. pridėti:</i></p> <p>„Planuodama ir įgyvendindama vietos plėtrą, vadovausis neutralumo klimatui ir universalaus dizaino (suteikiančio vienodą galimybę</p>	<p>2) Atsižvelgta iš dalies. Pirmasis punktas atlieptas paaiškinant, kas yra transformacija. Antrasis punktas – neatsižvelgta, nes laikomasi su didžiąja dalimi švietimo NVO sutartos formuluotės.</p> <p>3) Atsižvelgta.</p> <p>4) Iš dalies atsižvelgta. Įrašytas performuluotas pasiūlymas.</p> <p>5) Atsižvelgta.</p> <p>6) Atsižvelgta.</p> <p>7) Neatsižvelgta. Paliekame aukštesnio lygmens rodiklius.</p>
-------------------------	---	---

		<p>infrastruktūra naudotis visiems žmonėms), kultūros paveldo aktualizavimo, kūrybinės vietokūros (angl. creative placemaking), atvirų viešųjų erdvių poreikio principais, vietinės bendruomenės nuomone.“</p> <p>7) <i>Siūlome</i> aktyviai dalyvaujančių kultūriniame gyvenime gyventojų dalies rodiklį (iš "Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis", Lietuvos kultūros taryba, 2020. m. tyrimo - ne mažiau kaip 4 skirtingų kultūros žanrų renginiuose ar veiklose gyvai dalyvavusių LT gyv. dalis. Nuo 2014 m. rodiklis augo: 2014 m. jis siekė 43 %, 2017 m. 45 %, o 2020 m. – 52 % nuo visų Lietuvos gyventojų.</p>	
6) Laisvos visuomenės institutas 2023-05-10 Rašto nr. G-4101	9	<p>1) <i>Papildyti dokumento 12 puslapyje dalį ir ją išdėstyti taip:</i> “Ji yra atpažįstama kaip brandžios demokratijos valstybė su stipria demokratine politine kultūra. Dauguma piliečių pasitiki savimi, vienas kitu ir savo valstybės valdžios institucijomis, yra aktyviai įsitraukę į bendrą reikalą – savo valstybės kūrimą, juos vienija bendras supratimas apie pagrindinius dorovės principus.”</p> <p>2) <i>Papildyti dokumento 13 puslapyje dalį ir ją išdėstyti taip:</i> Laisvų ir atsakingų žmonių bendruomenė, nes esame išsilavinę, atsparūs (pasirengę ateičiai) ir gebantys veikti kartu. Kiekvienas žmogus yra atsakingas už savo visapusišką išsilavinimą, integralią raidą, o šiame kelyje jį lydi šeima, bendruomenė ir valstybė. Jis geba prisitaikyti prie nuolat kintančios aplinkos, gali laisvai rinktis gyvenimo kelią, pasirūpinti savimi ir yra atidus kitam. Prireikus jis gali atsiremti į savo bendruomenę, kuri paremta panašaus supratimo apie dorą ir bendrąjį gerį, sugyvenimo ir kartų solidarumo principais. Valstybė rūpinasi žmonių teisėmis į socialinę gerovę ir lygių teisių visiems užtikrinimu, teikia pagalbą pažeidžiamoms visuomenės grupėms.</p> <p>3) <i>Papildyti dokumento 16 puslapyje dalį ir ją išdėstyti taip:</i> Lietuvos valstybės sėkmė ateityje daugiausia priklausys nuo to, kiek, reaguodama į kintantį ateities kontekstą, jos valdysena gebės prisitaikyti ir garantuoti viešosios politikos rezultatus, taip pat kiek stipri bus mūsų pilietinė visuomenė. Neapibrėžtumo ir iššūkių kupiname pasaulyje pasitikėjimas savimi, vieno kitu ir savo valstybės institucijomis tampa viena iš svarbiausių vertybių ir ateities siekių. Pasitikėjimas – tai mūsų visuomenių egzistavimo ir demokratinių institucijų legitimumo pagrindas. Jis leidžia drąsiau pasitikti nežinomą ir neapibrėžtą ateitį. Be pasitikėjimo visuomenės sutartis tampa sunkiai įmanoma. Pasitikėjimo pagrindas yra bendras visuomenės sutarimas dėl pagrindinių dorovės principų.</p>	<p>1) Atsižvelgta iš dalies. Į vizijos ir ambicijų tekstą įrašytos nuorodos į siekį 2050 – aisiais gyventi valstybėje ir visuomenėje, kurią vienija sutarimas dėl bendrojo gėrio ir nuolatinė jo paieška.</p> <p>2) Atsižvelgta iš dalies – žr. komentarą dėl pirmojo pasiūlymo.</p> <p>3) Atsižvelgta iš dalies. Įrašyta performuluojanti nuoroda į „visuomenės saitus“.</p> <p>4) Atsižvelgta iš dalies – žr. komentarą dėl pirmojo pasiūlymo.</p> <p>5) Atsižvelgta. Papildyta „šeimos atsparumu“, siūlomus papildomus kompleksinius rodiklius pagal longitudinalinio šeimos ir gimstamumo tyrimo duomenis planuojame numatyti NPP peržiūros metu (NPP ir (arba) plėtros programose). Taip pat žr. į pagal Finansų ministerijos pasiūlymą išplėstą antrosios ambicijos srities „visuomenės demografinio atsparumo ir kartų solidarumo didinimas“ iniciatyvos dėl geresnių sąlygų šeimoms aprašo.</p>

		<p>kultūros vaidmens valstybėje stiprinimas, ją matant kaip mūsų tapatybės tvirtumo, visuomenės saitų ir bendro supratimo apie dorą stiprinimo, tarpusavio susikalbėjimo skatinimo ir geresnio gyvenimo kūrimo pagrindą.</p> <p>Valdžios institucijos geba nustatyti strateginius prioritetus ir nuosekliai juos įgyvendinti, bendradarbiaudamos su kitais politinės sistemos veikėjais. Šalyje susiformavusi visiems bendru dorovės ir bendrojo gėrio supratimu besiremianti konsensuso politinė kultūra. Stiprios ir kompetentingos institucijos geba patenkinti joms keliamus lūkesčius ir įgyvendinti duotus pažadus. Savo kasdieniame darbe jos vadovaujasi tokiomis vertybinėmis nuostatomis kaip gebėjimas patenkinti žmonių poreikius, patikimumas, atvirumas, integralumas (bendro viešojo intereso pirmenybė prieš privačius), sąžiningumas, teisės viršenybės principas.</p> <p>4) <i>Papildyti dokumento 17-18 puslapyje dalį ir ją išdėstyti taip:</i> Peržiūrės valdymo sistemos ir jos institucijų veikimą, stiprins (horizontalios ir vertikalios) atskaitomybės principų veikimą, mažins valdžios centralizaciją, stiprins subsidiarumo principą ir daugiapakopį valdymą, kuriame sprendimai priimami tinkamu lygmeniu, plėtodama partnerystes su nevyriausybinio ir privačiu sektoriais, bendruomenėmis, sutars dėl funkcijų, kurias jos galėtų įgyvendinti pačios, kartu nustatant reikalingus kokybės standartus, rūpinasi plačiu visuomenės sutarimu bendraisiais dorovės klausimais ir siekdama šio tikslo bendradarbiaus su absoliučiai Lietuvos gyventojų daugumai didžiausiu autoritetu dorovės puoselėjimo srityje – Bažnyčia.</p> <p>5) <i>Papildyti dokumento 38 puslapyje dalį ir ją išdėstyti taip:</i> žmogaus ir šeimų atsparumo, kūrybingumo, sveikatos bei žmonių tarpusavio ryšių ir pasitikėjimo; Pasitarus su mokslininkais numatyti kompleksinius rodiklius (psl. 38), kurie papildytų teisingai sumanytus longitūdinius (liet. ilgalaikius) demografinius tyrimus (psl. 47–48) duomenimis, leidžiančiais įvairiais aspektais stebėti socialinę šeimų padėtį, pvz. santuokos amžiaus, santuokos trukmės, skyrybų dinamika...</p> <p>Strategijoje numatyti trečiąjį fundamentalų visuomenės tapatumą ir tvirtumą laiduojantį principą, kurį siūlome pavadinti „pamatinių visuomenės struktūrų tvarumo principu“. Tokia pamatinė žmonių visuomenės struktūra yra šeima.</p> <p>6) <i>LVI siūlo</i>, pasitarus su mokslininkais, papildyti stebėsenos rodiklių sąrašą skurdo ribą, socialinę atskirtį ir pajamų nelygybę matuojančiais rodikliais, taip pat nustatyti, kokių rodiklių Lietuva sieks 2050 metais.</p> <p>7) <i>Papildyti dokumento 24 puslapyje dalį ir ją išdėstyti taip:</i></p>	<p>6) Atsižvelgta.</p> <p>7) Atsižvelgta.</p> <p>8) Atsižvelgta. Imant bendrai, Lietuvos ateities vizijos ir strateginių ambicijų išsipildymas yra Lietuvos interesas. Kai kuriose dokumento dalyse paryškinti Lietuvos interesai.</p> <p>9) Neatsižvelgta.</p>
--	--	---	---

		<p>Vienos iš krypčių pavadinimą keisti taip: Lietuvos verslas, mokslas ir menas tviaiai kuria aukštą vertę Lietuvai ir pasauliui.</p> <p>8) <i>Strategijos tekste įvardinti ir aprašyti, kokie yra ilgalaikiai Lietuvos interesai.</i></p> <p>9) <i>Atsisakyti sąvokų:</i></p> <p>Strategijos autoriai toliau operuoja pasaulį į primityvų menichėjišką antagonizmą dalinančiomis sąvokomis „demokratija“ / „autoritarizmas“ ir kalba apie „vertybinę“ Lietuvos užsienio politiką (psl. 28). Toks pasaulyje vykstančių procesų aprašymas jau šiandien nėra produktyvus, juo labiau nėra aišku, ar jis bus naudojamas jau po artimiausių JAV prezidento rinkimų ir vykstančių politinių procesų kitose Vakarų demokratijose. Nėra atsargu artimiausių trijų dešimtmečių užsienio politiką statyti ant tokių netvirtų pamatų. Strategijos autoriai elgtųsi daug išmintingiau telkdamiesi tvirtesnes, nes jau seniai patikrintas analizės priemonės, kaip geopolitika ir politikos reiškinius vadindami seniai žinomais terminais, pvz., „imperializmas“, „ekspansionizmas“ (ekonominis, ideologinis, kultūrinis, kalbinis, etc.), ir pan.</p>	
7) Nacionalinis švietimo NVO tinklas Gauta el. paštu 2023-05-11	27	<p><i>Bendros pastabos:</i></p> <p>1) Žmogaus teisių klausimai vis dar menkai atspindėti dokumente, nepaisant stiprėjančių ir, tikėtina, stiprėjančių, įtampų tiek Lietuvoje, tiek ir Europos Sąjungoje bei visame pasaulyje. Mūsų požiūriu, siekiant apginti demokratinę tvarką (šalies ir pasaulio mastu) nuo stiprėjančių autokratių režimų keliamų grėsmių, įvardytų dokumento įžangoje, ypač svarbi pagarba žmogaus teisėms ir jų apsauga. Technologijų plėtra taip pat kelia dideles rizikas žmogaus teisių apsaugai. Nepaisant to, dokumente neskiriama dėmesio žmogaus teisių įtvirtinimui, kurį, mūsų požiūriu, būtina įtraukti kaip horizontalų principą arba į strategines ambicijas, norint stiprinti demokratines vertybes ir demokratijos kokybę šalyje.</p> <p>2) <i>Manome, kad bendrakūrybos principas yra nepakankamai išplėtotas dokumente (jis įvardytas tik vienoje strateginėje ambicijoje Piliečių kuriama demokratija: patikima, atvira, telkianti). Siūlome šį principą integruoti visose ambicijose ir horizontaliuose principuose, kadangi nuoseklus jo taikymas yra esminis veiksnys numatytų valstybės vystymosi krypčių įgyvendinimo sėkmei.</i> Norint didinti visuomenės pasitikėjimą valstybe, stiprinti piliečių partnerystę su valstybės institucijomis, būtinas nuoseklus pilietinės visuomenės organizacijų ir piliečių dalyvavimas visuose valstybės kūrimo procesuose. Jau daugiau kaip 30 metų besivystantis NVO sektorius ne tik įgalina įvairias visuomenės grupes, tarpininkauja tarp valstybės institucijų ir visuomenės, bet ir teikia įvairias viešąsias (švietimo, kultūros, sporto, socialinių paslaugų, vartotojų teisių gynimo, aplinkosaugos ir kitas) paslaugas. Atsižvelgiant į</p>	<p><i>Bendros pastabos:</i></p> <p>1) Atsižvelgta iš dalies. Žr. komentarą dėl Nacionalinio skurdo mažinimo organizacijų tinklo pasiūlymų.</p> <p>2) Neatsižvelgta. Manome, kad šio principo taikymas išplėtotas pirmojoje ambicijoje ir įgyvendinimo dalyje.</p> <p>3) Atsižvelgta. Atliepta vizijos dalyje – patikslintas bendruomenės apibrėžimas.</p>

		<p>Nacionalinio pažangos plano siekinį iki 2030 m. nevyriausybiniams organizacijoms ir bendruomenėms perduoti apie 30 proc. viešųjų paslaugų, siekiant greičiau ir lanksčiau atliepti kintančius gyventojų poreikius (ir kartu per gyventojų dalyvavimą didinti pasitikėjimą valstybe), svarbu numatyti nuoseklų NVO stiprinimą ir į(si)traukimą į viešąjį gyvenimą visose srityse.</p> <p>3) Dokumente bendruomenė apibrėžiama tradiciškai, vienijama teritoriniu ir tautiniu principais, eliminuojant tam tikras visuomenės grupes, jų skirtingus telkimosi ir bendraveikos būdus ir formas. Tokia bendruomenės samprata nepriimtina ir neveikianti tarp jaunesnių kartų žmonių, miestų ir didmiesčių gyventojų, norinčių spręsti platesnes (globalesnes) problemas. Toks apibrėžimas, mūsų požiūriu, nesutelks platesnės visuomenės ir nepaskatins jos įsitraukimo ir dalyvavimo valstybės kūrimo procesuose. Atkreipiamė dėmesį, kad bendruomenės turi būti suprantamos kaip bendrų tikslų ar idėjų turinčių asmenų sambūris, bet ne juridinio asmens vienetas. Bendruomeninės organizacijos kaip juridiniai vienetai yra viso NVO sektoriaus subjektai. Todėl rekomenduotina vartoti NVO, įskaitant ir bendruomenines organizacijas, sąvoką. Atsižvelgiant į tai, siūlome keisti bendruomenės apibrėžimą, akcentuojant bendrystės idėją plačiau, t. y. tuos, kurie telkiasi įvairiais būdais ir formomis (nevyriausybinių organizacijos, bendruomenės, tinklai, platformos, neformalias grupės), vedini bendrų siekių ir interesų (12 psl. 3 pastraipa).</p> <p><i>Konkrečios pastabos:</i></p> <p>4) 10 psl. (1, 2 ir 3 pastraipos): vartojamos sąvokos puikus švietimas, puikios kokybės švietimas yra objektyviai neapibrėžiamos, nepamatuojamos, subjektyviai vertinamos, todėl siūlome keisti šį apibūdinimą į kokybiškas, visuomenės lūkesčius ir poreikius atitinkantis ar pan.</p> <p>5) 10 psl. „Kapanojimasis“ (brandi demokratija ir nekokybiškas švietimas). Scenarijų išskleidžiantys teiginiai (Valdžių kaita šalyje pasižymi švytuoklės principu bei žema tarppartinio bendradarbiavimo, strateginio mąstymo kultūra, sprendimų priėmėjams niekaip nepavyksta susitarti dėl ilgalaikių valstybės raidos krypčių... Demokratija šalyje veikia imituojama: formalios demokratinės procedūros veikia, bet turinio jose nėra – dauguma piliečių nusivylę ir nebemato prasmės jose dalyvauti.) prieštarauja/nenurodo demokratijos brandos, todėl <i>siūlome koreguoti terminą arba scenarijaus apibūdinimą.</i></p> <p>6) 12 psl. Siūlome keisti: Bendruomeniškumas Bendrystė – viena iš pagrindinių šios strategijos rengimo metu išryškėjusių vertybių, šalia tapatybės išsaugojimo, laisvės ir lygybės, pagarbos įvairovei ir teisingumo...</p>	<p><i>Konkrečios pastabos:</i></p> <p>4) Atsižvelgta.</p> <p>5) Atsižvelgta.</p> <p>6) Neatsižvelgta. Žr. komentarą dėl Nacionalinio skurdo mažinimo organizacijų tinklo pasiūlymų.</p>
--	--	--	--

		<p>7) <i>13 psl. 1 pastraipa. Siūlome koreguoti:</i> Prireikus jis gali atsiremti į savo bendraminčių bendruomenę, kuri paremta sugyvenimo ir kartų solidarumo principais.</p> <p>8) <i>16 psl. Siūlome koreguoti:</i> kultūros vaidmens valstybėje stiprinimas, ją matant kaip mūsų tapatybės permąstymo, bendruomenių tarpusavio tarpusavio saitų stiprinimo, tarpusavio susikalbėjimo skatinimo ir geresnio gyvenimo kūrimo pagrindą.</p> <p>9) <i>16 psl. Siūlome papildyti:</i> Valdžios institucijos geba nustatyti strateginius prioritetus ir nuosekliai juos įgyvendinti, bendradarbiaudamos su pilietine visuomene ir kitais politinės sistemos veikėjais.</p> <p>10) <i>17 psl. Siūlome koreguoti</i> (kadangi tapatybė yra dinamiškas (o ne statiškas) dalykas, nuolatinis tapsmas): Lietuvoje sudarytos sąlygos kultūros įvairovei reikštis viešajame gyvenime. Kultūros potencialas pasitelkiamas demokratinės savimonės ugdymui, bendruomeninių tarpusavio saitų stiprinimui, santykio su tapatybe apmąstymui nuolatiniam tapatybės permąstymui ir kūrimui, ateities kūrimui.</p> <p>11) <i>18 psl. Kultūros ir bendruomenių saitų stiprinimo srityje kultūra apibūdinama labai siaurai:</i> referuojama beveik išskirtinai tik į tradicinę kultūrą, visiškai eliminuojant šiuolaikinės kultūros puoselėjimą (čia kalbama labiau apie status quo, nei apie siekinius). Todėl siūloma iš esmės atnaujinti šią dalį, įtraukiant siekinius, susijusius su šiuolaikine kultūra. Taip pat siūlome koreguoti: Sudarys sąlygas stiprinti bendruomenių tarpusavio tarpusavio saitus, plėtoti kultūrinės ir kūrybinės veiklas, kritiškai apmąstyti viešąjį gyvenimą./ Pasitelkdama švietimą ir ugdymą, skatins pilietinio sąmoningumo formavimąsi, tapatybės stiprinimą ir ugdys norą sieti save su Lietuvos valstybe stiprins piliečių suvokimą, kad yra valstybės bendrakūrėjai.</p> <p>12) <i>20 psl. Siūlome papildyti:</i> Ateities Lietuvos pagrindas – laisvas, atsakingas ir kūrybingas žmogus, kuris jaučiasi saugiai ir prireikus gali kreiptis į nevyriausybinių organizaciją, atsiremti į savo bendruomenę.</p> <p>13) <i>20 psl. Siūlome performuluoti, kadangi jau dabar mokslininkai akcentuoja didėjančią neformaliojo švietimo svarbą vykstant spartiems pokyčiams, prie kurių nespėja prisitaikyti/atsinaujinti formaliojo švietimo sistemos:</i> ateičiai ir prasmingam gyvenimui pasirengusio asmens ugdymas, kuris pirmiausia sietinas su švietimu ir ugdymu, neapsiribojant vien formaliaja Lietuvos švietimo sistema stipriau integruojant formaliojo ir neformaliojo švietimo sistemas, kurių tikslas yra įvairiapusiškos, išsilavinusios, turinčios sveiką savivertę, atsparios, empatiškos, bendruomeniškos ir nuolat besimokančios asmenybės ugdymas.</p>	<p>7) Neatsižvelgta. Bendruomenėje nebūtinai visi bendraminčiai. Vizijoje pabrėžiamas sugyvenimo aspektas, kai gali kliautis ir tais, su kurių nuomone nesutinki.</p> <p>8) Atsižvelgta.</p> <p>9) Atsižvelgta iš dalies. Žr. komentarą dėl Nacionalinio skurdo mažinimo organizacijų tinklo pasiūlymų.</p> <p>10) Atsižvelgta.</p> <p>11) Atsižvelgta iš dalies. Išbrauktas žodis „bendruomenių“. Į antrąją pastabą neatsižvelgėme, nes manome, kad bendrakūrybai reikalingas didesnis įsitraukimo lygmuo, o sąsaja su valstybe yra platesnė ir daugiau piliečių (nei tik bendrakūrėjus) apimanti sąvoka.</p> <p>12) Neatsižvelgta. Čia kalbama apie bendruomenės plačiąją prasme.</p> <p>13) Neatsižvelgta. Manome, kad „neapsiribojimas vien formaliaja Lietuvos švietimo sistema“ kartu yra ir neformaliojo švietimo pasitelkimas.</p> <p>14) Atsižvelgta iš dalies. Pridėta NVO, bet paliktos ir bendruomenės, nes saugumą gali teikti ne tik organizacijos, bet ir neformalios bendruomenės.</p> <p>15) Atsižvelgta iš dalies. Papildyta dėl mokinių su specialiais poreikiais (pakeista į labiau tinkamą „individualiųjų</p>
--	--	--	--

	<p>14) 20 psl. Siūlyme koreguoti: sąlygų, reikalingų saugiam ir sveikam gyvenimui, užtikrinimas ir plėtra, įsipareigojant suteikti visiems prieigą prie jų poreikius atitinkančių viešųjų paslaugų, kelti bendrąjį socialinės gerovės standartą šalyje ir įtraukti nevyriausybines organizacijas bendruomenes į daugiasluoksni socialinio saugumo tinklo, apimančio socialinę, sveikatos ir švietimo sritis, formavimą.</p> <p>15) 20 psl. Siūlyme papildyti: Mokyklos aprūpintos vienodos kokybės mokymosi (taip pat ir technologinėmis) priemonėmis, pritaikytomis mokiniams su specialiaisiais poreikiais, taip užkertant kelią skaitmeninei atskirčiai, o paskatų sistema mokytojams dirbti mažesniuose miesteliuose užtikrina lygiavertiško išsilavinimo galimybes. Mokyklose skiriamas didelis dėmesys stiprinti mokinių atsparumą skaitmeninėms grėsmėms: skaitmeniniam raštingumui (sąmoningumui – gebėjimui kurti sveiką santykį su technologijomis, sveikų skaitmeninių įgūdžių, tausojančių fizinę ir psichikos sveikatą, formavimui, vengiant probleminio interneto naudojimo, vedančio į priklausomybę, rizikos).</p> <p>16) 20 psl. Siūlyme keisti: Mokykla yra ta organizacija, kurioje žmogui suteikiamos savarankiškam gyvenimui reikalingos žinios kompetencijos ir išugdoma piliečio branda.</p> <p>17) 21 psl. Siūlyme papildyti: Aukštasis mokslas ir studijos prireikus gali būti personalizuotos, pritaikytos prie studento gyvenimo tempo ir individualių poreikių.</p> <p>18) 21 psl. Siūlyme papildyti: Susiformavęs daugiasluoksni socialinio saugumo tinklas ir įgalintos nevyriausybines organizacijos teikia žinojimą, kad prireikus žmogus gali gauti jo poreikius atitinkančią socialinę, švietimo, finansinę ir sveikatos, įskaitant psichologinę, pagalbą. Stiprios nevyriausybines, įskaitas bendruomenines, organizacijos bendruomenės leidžia gyventojams įsitraukti į bendras veiklas ir jaustis reikalingiems, taip didinant ir įvairių pažeidžiamų visuomenės grupių socialinę įtrauktį.</p> <p>19) 22 psl. Siūlyme koreguoti (siekiant įtraukti ir specialiųjų poreikių turinčius asmenis): Optimizuos mokymosi procesą siekdama išnaudoti kiekvieno mokinio ir studento unikaliųjų potencialą galias.</p> <p>20) 22 psl. Siūlyme koreguoti: Užtikrins tiek formalų, tiek neformalų švietimo ir ugdymo paslaugų prieinamumą visiems gyventojams, pasitelkiant nevyriausybines organizacijas, vietos bendruomenes ir atsižvelgiant į skirtingus įtraukimo poreikius. Šiuo tikslu bus mažinama takoskyra tarp formaliojo ir neformaliojo ugdymo, t. y. sudaromos sąlygos neformaliu būdu įgyti naujų žinių bei kompetencijų ir jas pripažinti, atnaujinti įgūdžius.</p>	<p>poreikių“ terminą). Neįtrauktas pasiūlytas skaitmeninių grėsmių mokykloms ir mokiniams detalizavimas, tačiau skaitmeninių mokinių kompetencijų ugdymas yra numatyta kaip viena iš antrąją strateginę ambiciją realizuojančių iniciatyvų. Ji atliepia šio pasiūlymo turinį. Taip pat atkreipiame dėmesį į kitą antrosios strateginės ambicijos norimos 2050-ųjų būklės papildinį: „Nuosekliai visuose švietimo lygmenyse ugdam kritinį mąstymą, visuomenė tampa vis atsparesnė dezinformacijai ir kitoms informacinėms manipuliacijoms“.</p> <p>16) Atsižvelgta.</p> <p>17) Atsižvelgta.</p> <p>18) Atsižvelgta iš dalies. Papildyta žodžiais „švietimo“ ir „nevyriausybines“, bet neišbrauktas žodis „bendruomenės“.</p> <p>19) Atsižvelgta, taip pat sistemiškai papildyta ne tik siūlomoje vietoje, bet ir visur dokumente (iš viso - trys patikslinimai).</p> <p>20) Atsižvelgta.</p> <p>21) Neatsižvelgta, nes apie socialinį verslą kalbama trečiojoje ambicijoje.</p> <p>22) Neatsižvelgta, nes platesnė („kūrėjų“) sąvoka apima taip pat NVO ir socialinės ekonomikos dalyvius.</p>
--	--	--

		<p>21) 23, 26 psl. Socialiai ir ekologiškai tvarios ekonomikos plėtros kryptyje turi būti skiriamas dėmesys socialinės ekonomikos ir socialinio verslumo skatinimui ir plėtrai, kurie padeda spręsti opias, dažnai įsisenėjusias, visuomenės problemas. Siūlome papildyti: Skatins socialinės ekonomikos plėtrą bei stiprins socialinį verslą, kurie padės spręsti socialiai pažeidžiamų grupių problemas, didins jų įtrauktį bei gerins jų gyvenimo kokybę.</p> <p>22) 25 psl. Siūlome papildyti: Taps eksperimentavimui ir inovacijoms atvira erdve, ypač lūžio technologijų srityje, o ilgainiui ir konkurencingiausia regione inovacijų ekosistema; taip pat plėtos socialines inovacijas, pasitelkdama nevyriausybines organizacijas, kitus socialinės ekonomikos subjektus, Lietuvos kultūros ir kūrėjų potencialą.</p> <p>23) 25 psl. Siūlome papildyti: Stiprins verslo skatinimo ir inovacijų plėtros programas, siekiant glaudesnio mokslo ir verslo bendruomenių bei pilietinės visuomenės bendradarbiavimo ir didesnio privataus sektoriaus įsitraukimo į mokslo ir inovacijų plėtrą.</p> <p>24) 27 psl. Siūlome papildyti: Lietuva užtikrins užsienio politikos įtraukumą – Lietuvos visuomenė, pilietinės visuomenės organizacijos prisidės prie tarptautinių šalies tikslų formavimo ir įgyvendinimo.</p> <p>25) 27 psl. Siūlome koreguoti: Aiški krizių valdymo institucinė struktūra ir atsakomybių paskirstymas tarp nacionalinės valdžios, savivaldybių, verslo, nevyriausybinių organizacijų ir bendruomenių, piliečių ir valstybės tarptautinių partnerių garantuoja tinkamai veikiančią lyderystę visais krizės valdymo lygiais ir etapais.</p> <p>26) 29 psl. Veržlios ir konstruktyvios užsienio politikos vystymo ir vykdymo srityje siūlome numatyti nuoseklų pilietinės visuomenės (organizacijų) įtraukimą ir dalyvavimą (nevyriausybinių organizacijų dalyvavimas iš viso šioje srityje nenumatytas).</p> <p>27) 30 psl. Siūlome papildyti: Plėtos viešąjį diskursą su įvairiomis visuomenės grupėmis, pilietinės visuomenės organizacijomis aktualiais užsienio ir saugumo politikos klausimais ir, kur tinkama, kurs konsultacines institucijas.</p>	<p>23) Neatsižvelgta, nes šiame kontekste nematome pilietinės visuomenės vaidmens.</p> <p>24) Atsižvelgta.</p> <p>25) Atsižvelgta.</p> <p>26) Neatsižvelgta. Yra numatytas dialogas su visuomenės grupėmis, kuris neužkerta kelio ir nevyriausybinių organizacijų dalyvavimui.</p> <p>27) Neatsižvelgta. Manome, kad visuomenės grupės šiame kontekste apima ir pilietinės visuomenės organizacijas.</p> <p>28) Neatsižvelgta. Visuomenės įtraukimas į užsienio politikos formavimą aptariamas užsienio politikos įtraukimo srityje.</p>
8) Vilniaus švietimo pažangos centras Gauta el. paštu 2023-05-07	7	<p>1) 20 psl. „o paskatų sistema mokytojams dirbti mažesniuose miesteliuose užtikrina lygiavertiško išsilavinimo galimybes.“ <i>Keisti į:</i> „taip pat imamasi priemonių užtikrinti mokytojų poreikį visoje šalyje, taip užtikrinant lygiavertiškumo išsilavinimo galimybes.“</p> <p>2) 20psl. dalies 3 pastraipa pridėti/įterpti sakinį:</p>	<p>1) Atsižvelgta.</p> <p>2) Atsižvelgta.</p> <p>3) Atsižvelgta.</p>

		<p>„Mokykla nėra atsieta nuo vietos kurioje yra, mokymasis vyksta visur, o mokiniai per lokalių problemų sprendimą mokosi būti pilietiškais, globalios visuomenės dalimi.“</p> <p>3) <i>22 psl. Patikslinti:</i> „Sudarys prielaidas švietimo sistemos transformacijai: užtikrins adekvatų švietimo finansavimą ir panaikins teises kliūtis eksperimentavimui su mokymo metodais švietimo įstaigose ir pasiteisinusių praktikų bandymui bei taikymui platesniu mastu.“</p> <p>4) <i>Pridėti:</i> „Mokymo programos ne tik suteiks reikalingų žinių apie pasaulį, bet ir ugdyt kritinį mąstymą, kultūrinę ir kūrybinę kompetencijas, socialinę-emocinę intelektą, psichologinę atsparumą, ekologinę, finansinę bei medijų raštingumą, apims sveikos gyvensenos įgūdžius.“</p> <p>5) „Optimizuos mokymosi procesą siekdama išnaudoti kiekvieno mokinio ir studento unikalų potencialą;“ <i>Keisti į:</i> „Siekdama išnaudoti kiekvieno mokinio ir studento unikalų potencialą;“</p> <p>6) <i>Bei pridėti sakinių pastraipos gale:</i> „Užtikrins, kad kiekvienas mokinytis bendrojo ugdymo programą baigs įgijęs reikalingas bazines žinias.“</p> <p>7) <i>Siūloma prie rodiklių pridėti:</i> „Mokinių, neišlaikusių pagrindinio ugdymo patikrinimų, skaičių“, su ypač ambicingu skaičiumi 0 prie 2050-ųjų</p>	<p>4) Atsižvelgta.</p> <p>5) Atsižvelgta.</p> <p>6) Atsižvelgta.</p> <p>7) Atsižvelgta.</p>
9) Aplinkosaugos koalicija Gauta el. paštu 2023-05-15	2	<p>1) Džiaugiuosi, kad šalia klimato kaitos pripažįstama ir biologinės įvairovės krizė, tačiau dokumente liko praleista taršos (plastikais, cheminėmis medžiagomis ir kt.) krizė. Tai gana rimtas trūkumas, bet jums spręsti, ar su tuo ką nors papildomai darysite. Tarša minima vienoje vietoje ir yra vienas sakinytis „Igyvendins nulinės taršos reikalavimus.“, kuris yra gana stiprus, jei tai yra suprantama taip, kaip ES strategijose.</p> <p>2) Rodikliuose aplinkosaugos beveik nėra. Nei šiltnamio dujų, nei pvz., saugomų teritorijų dalies ar buveinių būklės. Pasirinktas rodiklis „Ekologinis rezervas (arba) deficitas (globalieji hektarai vienam gyventojui)“ nėra populiarus.</p>	<p>1) Neatsižvelgta, bet patikinama, kad „Igyvendins nulinės taršos reikalavimus“ yra suprantama taip, kaip ES strategijose.</p> <p>2) Atsižvelgta. Papildyta LR Aplinkos ministerijos pasiūlytu rodikliu – „Agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijų indeksas“.</p>
10) Užsienio reikalų ministerija	28	<p>1) <i>6psl. Įterpti sakinį:</i> „Vandens strateginė reikšmė ateityje išaugs ir darys įtaką Lietuvos vidaus ir užsienio politikai.“</p> <p>2) <i>8psl. įterpti pastraipą:</i> „Lietuva tikisi, kad iki 2050 m. tokios šalys, kaip Ukraina, Moldova, Sakartvelas, Vakarų Balkanai bus pilnateisėmis ES</p>	<p>1) Atsižvelgta.</p> <p>2) Atsižvelgta.</p>

<p>Gauta el. paštu 2023-05-15</p>		<p>narėmis ir visa ES veiks atnaujintos ir efektyvios institucinės architektūros rėmuose.”</p> <p>3) <i>8psl.: keisti</i> “Nors Europa ir toliau klausis JAV branduoliniu arsenalu, ji ateityje greičiausiai nebebus JAV užsienio politikos prioritetas, tad galima tikėtis, kad JAV ilgainiui sumažins savo karinį buvimą Europoje. Todėl Europa turės iš esmės pati rūpintis NATO europinės dimensijos galia ir investuoti į savo gynybinius pajėgumus. Dėl to sprendimai ES turės būti priimami greičiau, o ypač jų priėmimo taisyklės turės būti permąstytos, jei į ES įstos Ukraina, Moldova ir Vakarų Balkanų šalys.”</p> <p><i>I:</i> “Nors Europa ir toliau klausis JAV branduoliniu arsenalu, jai ateityje teks dar didesnė atsakomybė už Europos saugumą, kadangi JAV pagrindinis dėmesys gali būti sutelktas į Indijos – Ramiojo vandenyno regioną ir sumažėjęs jos karinis buvimas Europoje. Tačiau, jei ateityje revizionistinė Rusija pradėtų naują karą Europoje, tai JAV pajėgų buvimas Europoje tikėtina ženkliai padidėtų. Bet kokių atveju Europa turės daugiau investuoti į savo gynybinius pajėgumus, siekiant stiprinti Europos saugumą.”</p> <p>4) <i>8 psl. Įterpti sakinį:</i> “Baltarusija išlieka nuolatine grėsme kaip autoritarinė, politinė ir karinė Rusijos sąjungininkė, eksploatuojanti nesaugią Astravo AE.”</p> <p>5) <i>9 psl. Įterpti:</i> “Nors dedama daug pastangų mažinti nelygybę, pasaulyje teritorinė ir lyčių nelygybė visuomenėse, minties, sąžinės ir religijos laisvės suvaržymai išlieka, o kai kuriose srityse, tokiose kaip švietimas, darbo rinka ir sveikatos apsauga, visuomenės nelygybė net gilėja.”</p> <p>6) <i>13psl. Įterpti:</i> “Visiems piliečiams suteiktos lygios galimybės dalyvauti viešųjų klausimų svarstymuose”</p> <p>7) <i>14psl.: įterpti sakinį:</i> “Prireikus jis gali atsiremti į savo bendruomenę, kuri paremta sugyvenimo ir kartų solidarumo principais. Visuomenė tampa labiau atspari dezinformacijai ir kitoms informacijos manipuliacijoms.“</p> <p>8) <i>20psl. Papildyti sakinį:</i> “Investuos į valstybinės lietuvių kalbos gyvybingumo stiprinimą ir raiškos plėtrą šiuolaikiniame valstybės gyvenime, įskaitant skaitmeninę erdvę ir į kitų kalbų mokymąsi, kas kurtų papildomą ekonominę naudą.”</p> <p>9) <i>21psl. Įterpti:</i> “sąlygų, reikalingų saugiam ir sveikam gyvenimui, užtikrinimas ir plėtra, įsipareigojant suteikti visiems prieigą prie jų poreikius atitinkančių viešųjų paslaugų, užtikrinti pagarba žmogaus teisėms grįstą skaitmeninę erdvę, kelti bendrąjį socialinės gerovės standartą</p>	<p>3) Atsižvelgta.</p> <p>4) Atsižvelgta iš dalies. Įtraukta pakoreguota siūlyta formuluotė.</p> <p>5) Atsižvelgta.</p> <p>6) Atsižvelgta.</p> <p>7) Atsižvelgta.</p> <p>8) Atsižvelgta.</p> <p>9) Atsižvelgta, bet siūlomas papildinys performuluotas į „rūpinsis, kad būtų nustatytas žmogaus teises gerbiančios skaitmeninės erdvės teisinis reguliavimas“.</p> <p>10) Atsižvelgta iš dalies. Atliepta iš dalies – palikta tinklinės diplomatijos sąvoka.</p> <p>11) Neatsižvelgta. Čia aktyvumas migracijos politikoje yra svarbus ir dėl ateities demografijos iššūkių sprendimo. Siūlymas dėl Lietuvos interesų užtikrinimo – perteklinis, nes visa užsienio politika yra orientuota į Lietuvos interesų užtikrinimą.</p> <p>12) Neatsižvelgta, nes siekiama mažinti visų išteklių, ne tik iškastinių, naudojimą pramonėje.</p> <p>13) Atsižvelgta.</p> <p>14) Atsižvelgta.</p>
---------------------------------------	--	---	---

		<p>šalyje ir įtraukti bendruomenės į daugiasluoksni socialinio saugumo tinklo, apimančio socialinę, sveikatos ir švietimo sritis, formavimą;</p> <p>10) 25 psl. <i>Pakeisti bei papildyti sakinį</i>: “Valstybės pozicijas tarptautinėse vertės grandinėse stiprinti padeda ir stipri ekonominė tinklinė diplomacija, apimanti ir Lietuvos garbės konsulus, ir lietuvių diasporos profesionalus užsienyje (vadinamoji Ekonominės diplomatijos komanda „TeamLT“).”</p> <p>11) 27psl. <i>Pakeisti ir pridėti</i>: “Vykdyt aktyviai ir išmintingą valstybės migracijos ir integracijos politiką, atitinkančią Lietuvos interesus ir teikiančią prioritetą aukštos kvalifikacijos darbuotojų pritraukimui.</p> <p>12) 27 psl. <i>Pakeisti</i>: “Stiprins kompetencijas ir pajėgumus, reikalingus gamybai nenaudojant iškastinių išteklių pramonės sektoriuje.”</p> <p>13) 28psl. <i>pakeisti</i>: “Lietuva šiandien vėl svarsto klausimą, kaip užsitikrinti saugumą ir ateityje stiprinti savo kaip visavertės tarptautinės politikos veikėjos vaidmenį.”</p> <p>14) 28psl. <i>pakeisti</i>: “. Lietuvai būti realia politine veikėja reiškia gebėjimą išreikšti savo politinę valią ir jos pagrindu formuoti tarptautinę darbotvarkę bei įgyvendinti savo strateginius interesus”</p> <p>15) 28psl. <i>Pakeisti</i>: “Be to, norint, kad įvairiais glaudžiais ryšiais susijusiame pasaulyje mūsų valstybės balsas būtų labiau girdimas ir jos interesai geriau atstovaujami, formuojant valstybės užsienio politiką, būtina glaudesnė institucijų sąveika su įvairiomis piliečių grupėmis išorės partneriais.”</p> <p>16) 28 psl. <i>Įterpti</i>: “Lietuva stiprės kaip atspari valstybė – užsitikrins savo politinius, ekonominius, saugumo ir kitus interesus ir gebės atlaikyti vidinį ir išorinį spaudimą ir greitai atsigauti bei sustiprėti po nenumatytų sukrėtimų.”</p> <p>17) 28psl. <i>Pakeisti</i>: “Lietuvos narystė NATO ir ES įsitvirtinimas kitose euroatlantinėse struktūrose bei kritinėse globaliose vertės grandinėse daro ją svarbią jos partneriams ir visam pasauliui, ir šis statusas yra savaiminis šalies saugumo šaltinis.”</p> <p>18) 28psl. <i>Įterpti</i>: “Visuomenės atsparumo pagrindą sudaro abipusiu pasitikėjimu grįstas valstybės ir gyventojų tarpusavio santykis, veiksmingas gerovės valstybės funkcionavimas, aiški ir atvira valdžios komunikacija bei gyventojus įgalinanti švietimo ir ugdymo sistema, tvarūs ekonominės plėtros pagrindai. Gyventojai jaučia, kad turi dėl ko kovoti, žino, kaip elgtis skirtingų krizių atvejais ir supranta, kaip savo pastangomis galėtų geriausiai prisidėti prie šalies gynybos, valstybės saugumo ir gerovės. Gyventojų pasitikėjimas šalies politine vadovybe, diplomatine tarnyba bei ginkluotosiomis pajėgomis yra aukštas.”</p>	<p>15) Neatsižvelgta. Norima pabrėžti piliečių įsitraukimą.</p> <p>16) Neatsižvelgta, nes pasiūlytas papildinys nederina su atsparumo sąvokos aiškinimu (atsparumas yra gebėjimas pasipriešinti išorės ir vidaus spaudimui ir greito atsistatymo geba po patirto sukrėtimo).</p> <p>17) Neatsižvelgta. Norime išlaikyti dėmesį globalios vertės grandinėms.</p> <p>18) Atsižvelgta.</p> <p>19) Atsižvelgta.</p> <p>20) Neatsižvelgta. Naujų, neišplėtotų sąvokų įvedinimas yra perteklinis.</p> <p>21) Atsižvelgta.</p> <p>22) Atsižvelgta.</p> <p>23) Atsižvelgta.</p> <p>24) Atsižvelgta.</p> <p>25) Atsižvelgta.</p> <p>26) Atsižvelgta.</p> <p>27) Atsižvelgta.</p> <p>28) Neatsižvelgta, nes akcentuojama tinklinė diplomacija nėra tapati diplomatijos tinklui.</p>
--	--	--	---

		<p>19) 28psl. <i>Įterpti sakinį:</i> “Lietuva patenka po NATO saugumo skėčiu, yra patvirtinti ir efektyviai veikia gynybos planai agresijos atveju. Taip pat Lietuvos valdžia”</p> <p>20) 29psl. <i>Įterpti:</i> “Aiški krizių valdymo institucinė struktūra ir atsakomybių paskirstymas tarp nacionalinės valdžios, savivaldybių, verslo, bendruomenių, piliečių ir valstybės tarptautinių partnerių, preventyvos diplomatijos gebėjimų ugdymas garantuoja tinkamai veikiančią lyderystę visais krizės valdymo lygiais ir etapais.”</p> <p>21) 29 psl. <i>Panaikinti:</i> “Lietuva valdo platų, tinkamai finansuojamą ir gerai subalansuotą diplomatinį tinklą, kuri dar labiau sustiprina tinklinę demokratiją.”</p> <p>22) 29psl.: “Lietuva vykdo užsienio politiką, grįstą plačiu politinių jėgų, visuomenės, diasporos susitarimu, kurios kūrėjais ir savininkais jaučiasi visi šalies gyventojai, diasporos nariai, piliečiai ir nacionalinės valdžios partneriai.”</p> <p>23) 29psl.: “Sprendimų priėmėjai ir įgyvendintojai geba aiškiai susieti ilgalaikius valstybės tarptautinės politikos tikslus su gyventojų interesais ir lūkesčiais, ypatingą dėmesį teikdami pažeidžiamoms ir marginalizuotoms visuomenės grupėms.”</p> <p>24) 30psl. : “Lietuvoje veikia stipri tinklinės diplomatijos sistema. Lietuva yra sukūrusi stiprų ir efektyvų diplomatinį tinklą.”</p> <p>25) 30psl: “Didins įtaką ES, NATO ir kitose tarptautinėse organizacijose, prisidedama prie šių organizacijų efektyvumo.</p> <p>26) 30 psl. <i>Įterpti sakinį:</i> “Išskirtinį dėmesį skirs transatlantinio ryšio stiprinimui, siekiant kuo ženklesnio JAV politinio, ekonominio ir karinio buvimo Lietuvoje/įsitraukimo Lietuvos teritorijoje.”</p> <p>27) 30psl.: “Siekdama išsaugoti taisyklėmis grįstą tarptautinę tvarką ir kovoti prieš autoritarinių režimų išsigalėjimą pasaulyje, aktyviai veiks daugiašaliuose formatuose svarbiausiais globalios politikos klausimais.”</p> <p>28) 31psl.: “Plėtos diplomatinį tinklą tinklinę diplomatiją”</p>	
11) Nacionalinė šeimos taryba Gauta el. paštu 2023-05-12	2	<p>1) Taryba atkreipia dėmesį, kad Strategijoje pagrįstai skiriamas dėmesys demografijos problemai, kuri yra neatsiejamai susijusi su palankios šeimai valstybės politikos įgyvendinimu, todėl šiam klausimui spręsti Taryba <i>siūlo papildomai įtraukti į Strateginės ambicijos ir svertinių iniciatyvų žemėlapią dalį atskirą ambiciją</i> – Tvirta, ekonomiškai saugi, darni ir naujai gyvybei bei oriai senatvei pasirengusi šeima.</p> <p>2) Taryba <i>siūlo šiai ambicijai priskirti tris strategines sritis:</i> a) ekonominio šeimos saugumo; b) šeimos išipareigojimų skatinimo ir tvarumo; c) atvirumo ir pagarbos žmogaus gyvybei.</p>	1) ir 2) Neatsižvelgta. Šiame vizijos rengimo etape naujų strateginių ambicijų neįtraukiame.

<p>12) Aplinkos ministerija 2023-05-17 Rašto nr. G-4324</p>	<p>21</p>	<p>Visame Strategijos projekto tekste trūksta pusiausvyros ir suderinamumo tarp darnaus šalies ekonomikos vystymosi pagrindinių aspektų: socialinio, ekonominio ir aplinkosauginio. Tarptautiniu mastu aktualios, svarbios pasauliui ir žmonijai šalių plėtros tendencijos, paremtos darnumu (anglų k. – <i>sustainability</i>). <i>Atsižvelgiant į tai, siūlome tikslinti susijusias nuostatas:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 9 psl. nuostatą tikslinti taip: „Tačiau, siekiant ne vien greitai reaguoti, bet ir aktyviai formuoti savo ateitį, reikalinga ir ilgalaikė, bendram darbui įkvepianti valstybės raidos vizija, paremta darnaus vystymosi principais“; 2) 10 psl. nuostatą tikslinti taip: „Remiantis darnumo principais, auga šalies ekonomika, vykdoma tikslinė imigracijos iš trečiųjų šalių politika“. Kituose raidos scenarijuose tikslinti atitinkamai. 3) 13 psl. nuostatas tikslinti taip: „Trečiojoje (darnios ekonominės politikos pokyčių) kryptyje apibrėžiamos sąlygos, kurių reikia, kad Lietuva pereitų prie aukštos vertės kūrimo, įgyvendintų socialiai teisingą žaliąjį perėjimą ir sudarytų sąlygas Lietuvoje kiekvienam žmogui realizuoti savo potencialą“; 4) 25 psl. nuostatas tikslinti taip: „Ateityje ilgalaikis Lietuvos darnus ekonominis klestėjimas bus vis labiau susijęs su tuo, kiek valstybė yra palanki erdvei kurti ir partnerė kuriantiems“; „siekti darnios ekonomikos plėtros – atsižvelgti į valstybės, visuomenės ir planetos galimybių ribas, tausoti tiek gamtą, tiek žmogų“; 5) 27 psl. nuostatas tikslinti keičiant žodį „ekologinis“ į „aplinkos“, nes tai platesnė prasmė: „darnios ekonomikos plėtros srityje“; „Integruos ekologinio tvarumo aplinkosaugos klausimus į verslo skatinimo, pramonės ir infrastruktūros plėtros politikos programas“; 6) 31 psl. nuostatą tikslinti taip: „Dėl išaugusio ekologinio aplinkosauginio sąmoningumo mes iš naujo atradome santykį su gamta“. <p>Strategijos projekte, kai teikiama nuoroda į šalies klimato neutralumą, būtina akcentuoti atsparumo didinimą ir prisitaikymą prie neigiamų klimato kaitos pokyčių. <i>Atitinkamai siūlome tikslinti susijusias nuostatas:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 7) 12 psl. nuostatą tikslinti taip: „Kartu tai prisideda prie Lietuvos išsipareigojimo Europai atkurti biologinę įvairovę ir iki 2050-ųjų tapti klimatui neutralia, atsparia neigiamiems klimato kaitos pokyčiams, šalimi“; 8) 14 psl. nuostatą tikslinti taip: „Horizontalusis gamtinės aplinkos tausojo principas apima ne vien neutralumą klimatui ir atsparumą neigiamiems klimato kaitos pokyčiams, bet ir bioįvairovės saugojimą“; 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Atsižvelgta iš dalies. Įrašyta nuostata įgyvendinti tarptautinius įsipareigojimus – Jungtinių Tautų patvirtintus darnaus vystymosi tikslus. 2) Neatsižvelgta. Lietuvos ateities vizija įtvirtina aukštesnį (sugyvenimo su gamta arba gamtinės aplinkos tausojo) principą, todėl siūlomas teksto užsėjimas „darnumu“ nėra būtinas, o pasiūlytas mostas (visur įrašyti „darnumą“) - dar ir devalvuojantis. 3) Žr. 2) 4) Žr. 2) 5) Žr. 2) 6) Neatsižvelgta. Paliktas tik „sąmoningumas“, kuris yra pakankamas. 7) Atsižvelgta. 8) Atsižvelgta. 9) Atsižvelgta. 10) Atsižvelgta. 11) Neatsižvelgta. Komentuojamoje teksto dalyje paminime tendencijas, bet ne sprendimus. Taip pat nemanome, kad vienintelė produktų ir paslaugų nebrangimo sąlyga yra žiedinės ekonomikos principų diegimas. 12) Atsižvelgta.
---	-----------	--	---

		<p>9) 25 psl. nuostatą tikslinti taip: „Lietuva vysto klimatui neutralią, atsparią neigiamiems klimato kaitos pokyčiams, gamtinių ekosistemų regeneracija paremtą darnią ekonominę plėtrą“;</p> <p>10) 31 psl. nuostatą tikslinti taip: „Kompaktiški miestai – ne tik klimatui neutralūs, atsparūs neigiamiems klimato kaitos pokyčiams“.</p> <p><i>Kiti pastebėjimai:</i></p> <p>11) 6 psl. nuostatą tikslinti taip: „Tokia kompleksinė ekonomikos transformacija gali atverti naujas galimybes Lietuvos verslui, tačiau aplinkai žalingų ekonominių veiklų atsisakymas gali reikšti ir brangstančius produktus bei paslaugas, o tai neproporcingai paveiktų pažeidžiamiausius visuomenės narius ir reikalaus imtis aktyvios socialinės politikos, jei nebus diegiami žiedinės ekonomikos principai, skatinant naudoti daugiau perdirbtų žaliavų ir produktus gaminti naudojant mažiau gamtinių išteklių“.</p> <p>12) 22 psl. nuostatą tikslinti taip: „Stiprins gyventojų sveikatą ir sudarys sąlygas ją išsaugoti, ugdydama visuomenės sveikatos raštingumą ir skatindama gyventojus įsitraukti į rūpinimąsi savo bei artimųjų sveikata. Užtikrins sveikai gyvensenai būtinas sąlygas, darnų judumą ir aplinkai draugiškus vartojimo įpročius“.</p> <p>13) 31 psl. nuostatą tikslinti taip: „Subalansuotas ir darnus teritorijų vystymas, prioritetą teikiant žaliosios infrastruktūros plėtrai, užtikrinantis kokybiškų viešųjų ir komercinių paslaugų pasiekiamumą nepaisant vietos ir išlaikantis miestų sistemos policentriškumą“.</p> <p>14) <i>Strategijos projekto 1 priede „Lietuvos ateities vizijos „Lietuva 2050“ sėkmės matavimo rodikliai“ tarp 24 vertinimo rodiklių nėra įtrauktas rodiklis, atspindintis šalies klimato neutralumo tikslo pasiekimą.</i> Atkreipiame dėmesį, kad 18-osios Vyriausybės programoje vienas iš sėkmės rodiklių yra numatytas rodiklis „2050 metais Lietuva tampa neutralaus poveikio klimatui šalimi“. Be to, 18-osios Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane numatyta, kad „Vyriausybė, remdamasi Vyriausybės programoje nustatytais ilgalaikiais siekiais ir Strateginio valdymo įstatymu, iki 2021 m. liepos 1 d. atnaujins NPP, o iki 2022 m. birželio 1 d. Lietuvos Respublikos Seimui pateiks tvirtinti Valstybės pažangos strategiją „Lietuva 2050“. Atsižvelgiant į tai, siūlome į Strategijos projekto 1 priedo rodiklių rinkinio dalį „HP: savo ir planetos gamtinės aplinkos tausojimas“ įtraukti rodiklį: „Grynasis išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio sumažinimas, palyginti su 1990 m. (procentai)“ (anglų k. – „<i>net GHG emissions reduction</i>“), kurio reikšmė 2050 m. turėtų būti lygi 100 proc.</p>	<p>13) Atsižvelgta.</p> <p>14) Atsižvelgta.</p> <p>15) Atsižvelgta.</p> <p>16) Atsižvelgta.</p> <p>17) Atsižvelgta.</p>
--	--	---	--

		<p>15) <i>Strategijos projekte sąvoką „ekosistemų paslaugos“ (25, 26 psl.) keisti į „ekosisteminės paslaugos“, taip, kaip ši sąvoka įtvirtinta Lietuvos Respublikos laukinės augalijos ir Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymuose.</i></p> <p>16) Strategijos projekte įvardinti du horizontalieji principai: „gamtinės aplinkos tausojimo“ ir „technologijų bei inovacijų taikymo“. Atkreipiame dėmesį, kad vadovaujantis Strateginio valdymo įstatymo 3 str. 2 dalimi, „Horizontalusis principas – Nacionaliniame pažangos plane nurodytas siekis nuosekliai ir kompleksiskai formuoti tam tikrą strateginio valdymo sistemos dalyvių požiūrį ir elgesį sprendžiant iššūki, aktualų daugelyje valstybės veiklos sričių“. 2021–2030 metų nacionaliniame pažangos plane (toliau – NPP) įvardinti trys horizontalieji principai^[1], sukurta jų įtraukimo į kitus planavimo dokumentus ir jų įgyvendinimo stebėsenos sistema, atitinkamai parengtos plėtros programos, jų pažangos priemonės, projektų finansavimo sąlygų aprašai. NPP įvardinti horizontalieji principai yra įgyvendinamosios politikos įrankiai, padedantys parinkti darnius NPP pažangos uždavinių įgyvendinimo būdus (nė vieno pažangos uždavinio įgyvendinimas negali turėti neigiamo poveikio horizontaliajam principui), tuo tarpu Strategijoje įvardinti horizontalieji principai pirmiausia turėtų padėti darniai formuoti valstybės strateginio valdymo politiką. Atsižvelgiant į tai, manome, kad NPP įgyvendinimo laikotarpiu tikslinga būtų išlaikyti sukurta horizontaliųjų principų, kaip įgyvendinamosios politikos įrankio, taikymo sistemą, o Strategijos projekte naudojamą sąvoką „horizontalusis principas“ pakeisti kita, pavyzdžiui: strateginis / strateginis horizontalusis / vertybinis / esminis / strateginio valdymo politikos formavimo ar pan. principas. Taip bus išvengta sąvokų kolizijos, bus aiškiai atskirti principai, reikalingi ilgalaikiai valstybės strateginio valdymo politikai formuoti ir šiai politikai įgyvendinti.</p> <p>17) Atkreipiame dėmesį, kad <i>Strategijos projekto 1 pav. pateiktos horizontaliųjų principų formuluotės</i> („Savo ir planetos gamtinės aplinkos tausojimas ir puoselėjimas ateities kartoms“, „Technologijų ir inovacijų plėtra ir taikymas visuomenės iššūkiams spręsti“) skiriasi nuo formuluočių, pateiktų tekste („Gamtinės aplinkos tausojimo principas“, „Technologijų ir inovacijų plėtros principas“) ir rodiklių rinkinyje („Savo ir planetos gamtinės aplinkos tausojimas“, „Technologijų ir inovacijų plėtra ir taikymas“). Prašome suvienodinti principų formuluotes.</p> <p>18) Aplinkosauginiu požiūriu nėra formuojama nacionalinė politika, kuri keltų tikslus sukurti gražią aplinką. Grožis yra subjektyvaus vertinimo dalykas, nulemiamas kiekvieno asmens vertybių ir kultūrinio pamato. Pavyzdžiui, vienam žmogui bus gražu nešienauta pieva mieste, o kitam – ne,</p>	<p>18) Atsižvelgta.</p> <p>19) Atsižvelgta.</p> <p>20) Atsižvelgta.</p> <p>21) Atsižvelgta.</p>
--	--	---	---

		<p>galbūt vizualiai yra gražu matyti vienerūšį, vienaamžį mišką, tačiau toks miškas nebus atsparus kenkėjams, ligoms ir ekstremaliems reiškiniams, vizualiai gražu matyti žydinčių invazinių lubinų pievas, tačiau invazinės rūšys kelia riziką vietinei biologinei įvairovei ir t. t. Besikeičiančios klimato sąlygos, stiprėjantys ir dažnėjantys ekstremalūs reiškiniai, aplinkos tarša ir biologinės įvairovės nykimas kuo toliau, tuo labiau verčia rūpintis aplinkos saugumu. Stichiniai, katastrofiniai hidrologiniai ir meteorologiniai reiškiniai (katastrofinis poveikis transporto sistemos veiklai); potvynis (labai didelis poveikis turtui ir aplinkai, transporto sistemos veiklai) išskirti kaip 2 iš 5 didžiausią poveikį ir tikimybę turinčių nacionalinės rizikos veiksnių. Mažesnio poveikio, bet didelės ir labai didelės tikimybės nacionalinės rizikos veiksniams priskirti sausra, miškų ir durpynų gaisrai, kurie taip pat sietini su klimato kaita. Todėl Aplinkos ministerijos nuomone, ypatingas <u>nacionalinis ilgalaikis</u> prioritetas pirmiausia turi būti skiriamas saugios aplinkos kūrimui. Atsižvelgiant į tai, siūlome tikslinti susijusias nuostatas: - 13 psl. nuostatą tikslinti taip: „<i>Išsaugota laukinė gamta ir biologinė įvairovė ne tik užtikrina žmogaus teisę į sveiką, švarią ir gražią saugią aplinką, bet ir yra tapusios Lietuvos konkurenciniu pranašumu</i>“; - 32 psl. nuostatą tikslinti taip: „<i>Kiekvienas žmogus mėgaujasi teise į sveiką, gražią saugią ir švarią aplinką, galimybe lengvai pasiekti žaliuosius plotus</i>“.</p> <p>19) Abejotina, ar Strategijos projekto 1 priede „Lietuvos ateities vizijos „Lietuva 2050“ sėkmės matavimo rodikliai“ numatytas rodiklis „<i>21.1.Išteklių produktyvumas</i>“ gali būti priskirtas horizontaliojo principo įgyvendinimo stebėsenai, kadangi jis labiausiai sietinas tik su ekonomikos vystymusi (viena ekonominio proveržio kryptimi), o ne visomis ar dauguma valstybės vystymosi krypčių, t. y. rodiklis neturi horizontalumo aspekto Strategijoje įvardintų valstybės vystymosi krypčių kontekste. Atsižvelgiant į tai, rodiklį „21.1.Išteklių produktyvumas“ siūlome perkelti prie krypties „III. Pasaulinio lygio mokslas, menas, verslas“ pažangos stebėsenos.</p> <p>20) Strategijos projekto 1 priede „Lietuvos ateities vizijos „Lietuva 2050“ sėkmės matavimo rodikliai“ valstybės vystymosi krypties (ambicijai) „V. Sujungta šalis, darni ir subalansuota plėtra“ skirtas rodiklių rinkinys nepateikia rodiklio, kuris galėtų būti laikomas aplinkosauginio darnumo rodikliu. Prašome įtraukti bent vieną rodiklį, kuris atspindėtų darnios ir subalansuotos plėtros aplinkosauginio aspekto pažangą. Siūlome papildyti rodikliu „Agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijų indeksas (indeksas 1990 = 100)“. Rodiklio reikšmės: 2020 m. – 50,91, ES-27– 64,05 (2021 m.)</p> <p>21) Strategijos projekte pateikiamos skirtingos penktosios ambicijos formulotės: „V. Sujungta šalis, darni ir subalansuota plėtra“ (1 pav. ir 31</p>	
--	--	--	--

		psl.), „infrastruktūros ir gyvenimo aplinkos pokyčių“ (13 psl.), Strategijos projekto 1 priede „Lietuvos ateities vizijos „Lietuva 2050“ sėkmės matavimo rodikliai“ ambicijos formuluotė pakeista, jos prasmė susiaurinta iki miestų ir regionų subalansuoto vystymo („Sujungta šalis, subalansuotai vystomi miestai ir regionai“). Prašome suvienodinti Strategijos projekte penktosios ambicijos formuluotes , kur reikia pakeičiant į „Sujungta šalis, darni ir subalansuota plėtra“.	
13) Socialinės apsaugos ir darbo ministerija 2023-05-16 Rašto nr. G-4257	9	<p><i>Dėl Projekto:</i></p> <p>1) 2020 m. rugsėjo 9 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“ patvirtino Nacionalinį pažangos planą, kuriame įtvirtintas horizontalusis principas „lygios galimybės visiems“ (kartu su kitais horizontaliais principais: „darnaus vystymosi“ ir „inovatyvumo (kūrybingumo)“). Horizontaliojo principo „lygios galimybės visiems“ taikymas užtikrina, kad visiems asmenims, nepaisant jų lyties, tautybės, rasinės ar etninės kilmės, pilietybės, kalbos, religijos, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, negalios, sveikatos būklės, socialinės padėties, amžiaus, seksualinės orientacijos ar kitų bruožų, būtų užtikrintos vienodos teisės ir galimybės naudotis paslaugomis, infrastruktūra, transportu ir kitomis priemonėmis, dalyvauti visuomeniniame gyvenime. Numatoma, kad įgyvendinant Nacionalinio plano pažangos uždavinius ir rengiant nacionalines plėtros programas, privaloma atsižvelgti į asmenų su negalia, moterų ir vyrų, skirtingų amžiaus grupių, tautinių mažumų ir kitų galinčių patirti diskriminaciją grupių poreikius ir numatyti lygių galimybių principą įgyvendinančias priemones bei rodiklius. Siekiant sustiprinti horizontaliųjų principų taikymą sprendimų priėmimo procese, Vyriausybei teikiamus teisės aktų projektus rengėjai privalo vertinti darnaus vystymosi, inovatyvumo ir lygių galimybių poveikio vertinimo požiūriais, siekdami nustatyti jų galimą poveikį horizontaliųjų principų įgyvendinimui.</p> <p>Nuo 2022 m. Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymo 4 straipsnyje įtvirtintas „lyčių lygybės ir nediskriminavimo“ principas, kuris nurodo, kad rengiant ir įgyvendinant planavimo dokumentus, turi būti atsižvelgiama į lyčių lygybės, lygių galimybių ir nediskriminavimo (dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, negalios, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, religijos ir kitų diskriminacinių motyvų) aspektų integravimą planavimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo etapais, siekiant užkirsti kelią susidaryti kliūtims arba galimybių apribojimams, kurie</p>	<p>1) Atsižvelgta iš dalies. Lietuvos ateities vizijos „Lietuva 2050“ dokumente numatyti pamatiniai principai niekaip nepanaikina NPP horizontaliojo principo „lygios galimybės visiems“. Net ir po NPP peržiūros šis ir kiti reikalingi horizontalieji principai gali išlikti. „Lietuva 2050“ lygybė yra įrašyta kaip vertybė (viena iš šešių), kuria vadovaujamasi įgyvendinant viziją. Sustiprintas lygių galimybių visiems aspektas – tekstas papildytas šiais intarpais: „Užtikrins, kad organizuojant ir teikiant viešąsias paslaugas būtų vadovaujamasi lygių galimybių principu.“; „užtikrina lygias galimybes“; „pasirūpinti lygiomis galimybėmis visiems.“; „šalyje, vadovaujantis lygių galimybių ir nediskriminavimo principais“; „visi turėtų lygias galimybes ir labai sumažėtų socialinė atskirtis.“; „vyrauja bendradarbiavimo ir pagarbos įvairovei kultūra ir netoleruojama diskriminacija.“</p>

		<p>gali sukelti nepageidaujamas pasekmes moterims ar vyrams, taip pat visuomenės grupėms, galinčioms patirti diskriminaciją.</p> <p>Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 5 straipsnis numato, kad valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją privalo: užtikrinti, kad visuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios teisės ir galimybės, rengti, tvirtinti ir įgyvendinti priemonės, skirtas lygioms galimybėms užtikrinti. Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 4 straipsnis numato, kad valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos pagal kompetenciją privalo: užtikrinti, kad visuose jų rengiamuose ir priimamuose teisės aktuose būtų įtvirtintos lygios moterų ir vyrų teisės, rengti ir įgyvendinti priemonės, skirtas moterų ir vyrų lygioms galimybėms užtikrinti, teikiant administracines ar viešąsias paslaugas nepažeisti moterų ir vyrų lygių teisių. Sukurta tinkama teisinė bazė, Ministerijos įtvirtinimas kaip horizontaliojo principo „lygios galimybės visiems“ koordinatoriumi, nuoseklus Ministerijos darbas vertinant strateginių dokumentų parengimą, siekiant užtikrinti horizontalųjį principą „lygios galimybės visiems“¹, kryptingai vykdomi mokymai institucijoms dėl horizontalaus principo „lygios galimybės visiems“ tinkamo integravimo į nacionalines ir Europos Sąjungos struktūrinių fondų finansuojamas priemonės, strateginius teisės aktus ir projektus leidžia po truputį matyti valstybėje pažangą siekiant kokybiško horizontalaus principo „lygios galimybės visiems“ įtvirtinimo, nepaisant iššūkių, kurie dar vis išlieka ir kuriuos Ministerija įvardijo savo 2021-2030 m. Nacionalinio pažangos plano horizontaliojo principo „lygios galimybės visiems“ 2022 m. ataskaitoje².</p> <p>Todėl įvertinus sukurta teisinę bazę, vykdomą kryptingai nuoseklų darbą Ministerija reiškia gilų susirūpinimą dėl Projekte akivaizdžiai panaikinto horizontaliojo principo „lygios galimybės visiems“. Manome, kad toks pasirinktas Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“ modelis akivaizdžiai stabdo horizontaliojo principo „lygios galimybės visiems“ pradėtus vykdyti integracinius darbus jau dabar, nes aiškiai indikuojama, kad horizontalusis principas „lygios galimybės visiems“ ateityje nematomas prioritetiniu, taip mūsų vertinimu stabdant bet kokią pažangą turėti lygiomis galimybės grįstą progresą</p>	
--	--	--	--

¹ Duomenys apie vertintus strateginius dokumentus: <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/socialine-integracija/lygios-galimybes/horizontalusis-principas-lygios-galimybes-visiems/pletros-programos-ir-pazangos-priemonės>; <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/socialine-integracija/lygios-galimybes/horizontalusis-principas-lygios-galimybes-visiems/pletros-programos-ir-pazangos-priemonės/pletros-programu-ir-pazangos-priemoniu-busena>.

² <https://socmin.lrv.lt/uploads/socmin/documents/files/veiklos-sritys/socialine-integracija/lygios%20galimyb%C4%97s/HP%20Lygios%20galimyb%C4%97s%20visiems/HP%20ataskaita%202022.pdf>.

		<p>visuomeninėje, profesinėje veikloje, švietimo ir kitose valstybės politikos srityse.</p> <p>Ministerija nepritaria tokiam pateiktam horizontaliųjų principų įtvirtinimui, atsisakant horizontaliojo principo „lygios galimybės visiems“ Valstybės pažangos strategijoje „Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“ ir yra pasiruošusi teikti visas reikalingas konsultacijas ir metodinę pagalbą, kad šis principas būtų tinkamai atspindėtas Projekte.</p> <p>2) <i>Projekto 9 puslapyje pateikiamas tekstas</i> „Lietuva yra viena iš tų Europos šalių, kuriose pajamų nelygybė viena didžiausių: apie ketvirtadalis gyventojų Lietuvoje 10 patiria skurdo riziką ar socialinę atskirtį.“ Šis tekstas tikslintinas šiuo aspektu: jei šiame sakinyje kalbama apie pajamų nelygybę, tikslinga įvardinti ne gyventojų, patiriančių skurdo riziką ar socialinę atskirtį skaičių, o pajamų nelygybės rodiklius: Gini koeficientą, pajamų pasiskirstymo koeficientą (s80/s20). Pavyzdžiui, 2021 m. skirtumas tarp 20 proc. turinčiųjų didžiausias pajamas ir 20 proc. turinčiųjų mažiausias pajamas Lietuvoje siekė 6,14 karto (2021 m. vidutiniškai ES 4,97). Pagal šį rodiklį 2021 m. Lietuva buvo 5-oje vietoje nuo galo tarp kitų ES valstybių.</p> <p>3) Projekto 17 puslapio 1 pastraipos sakinyje tikslintinas taip: „Pažangiosios technologijos ir duomenys yra etiška ir teisėtai integruoti į sprendimų priėmimo procesus.“</p> <p>4) Atkreipiamė dėmesį, kad skurdas ir socialinė atskirtis išlieka opia valstybės problema, kuri ypač paliečia vyresnio amžiaus gyventojus, taip pat ir asmenis su negalia. Skurdo ir socialinės atskirties mažinimas vieni svarbiausių Ministerijos veiklos prioritetų: pasitelkdama ilgalaikes ir kompleksines priemones Ministerija siekia, kad labiausiai pažeidžiamų grupių skurdas šalyje mažėtų. Atsižvelgiant į tai, siūlome tikslinti Projekto 25 puslapio 3 pastraipos paskutinį sakinį taip: „Pakankami valstybės biudžeto ištekliai ir jautri socialinės apsaugos politika mažina pajamų nelygybę bei skurdo riziką, taip pat ir tarp asmenų su negalia bei vyresnio amžiaus gyventojų.“</p> <p>5) <i>Projekto 1 priede (Projekto 46 puslapis) įtvirtintas rodiklis</i> „20.2. Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį – vidutinis nuokrypis regionuose palyginti su regionų skurdo rizikos ir socialinės atskirties lygio vidurkiu“. Atkreiptinas dėmesys, kad Eurostat pateikia rodiklio „Asmenys, gyvenantys skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje, proc.“ reikšmę apskaičiuotą pagal naują metodiką, o Valstybės duomenų agentūra dar naudoja nepakeistą (seną) metodiką, todėl rodiklio reikšmės šiuose šaltiniuose skiriasi (pvz., 2021 m. šio rodiklio reikšmė Lietuvoje pagal Eurostat naudojamą metodologiją – 23,5 proc., pagal Valstybės duomenų agentūros – 24,5 proc.). Valstybės duomenų</p>	<p>2) Atsižvelgta. Išbraukėme skaičius.</p> <p>3) Atsižvelgta.</p> <p>4) Atsižvelgta.</p> <p>5) Susipažinome, priimame domėn.</p>
--	--	--	---

		<p>agentūra 2023 m. birželio 15 d. turėtų apskaičiuoti ir skelbti šį rodiklį pagal Europos Sąjungos lygmeniu patikslintą šio rodiklio skaičiavimo metodologiją. Dėl šios priežasties pasirodžius naujiems duomenims pagal naują metodologiją siūlytina perskaiciuoti ir Projekto sėkmės matavimo rodiklio „20.2. Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį – vidutinis nuokrypis regionuose palyginti su regionų skurdo rizikos ir socialinės atskirties lygio vidurkiu“ reikšmes.</p> <p><i>Papildomai pastebėtina, kad:</i></p> <p>6) <i>Priedo Nr. 4 „Lietuva 2050: Valstybės ateities scenarijai“ 27 puslapyje nurodoma, kad „Parama šeimai vykdoma taikant gimstamumą skatinančias priemones (tiesiogines išmokas, iš dalies – paramą būstui), kurios turi tik trumpalaikį efektą. Už šio paramos šeimai modelio ribų lieka „netradicinės“ šeimos (gyvenantys neregistruotoje santuokoje, nepilnos šeimos).“ 51 puslapyje nurodoma, kad „4. Formuojant naująją valstybės ateities viziją ir jos įgyvendinimo kelrodžius svarbu atkreipti dėmesį į visuomenės demografinės tendencijas – Lietuvos gyventojų bendrasis skaičius, remiantis dabartinėmis prognozėmis, iki 2050 metų mažės, o visuomenė toliau senės. Norint šiuos procesus suvaldyti, siektina stabilizuoti neigiamas tendencijas – tam labiausiai pasitarnautų nuosekli šeimos politika, kuri apimtų visas šeimų formas, skatintų lyčių lygybę bei lankstų vaikų auginimo ir darbo / karjeros derinimą.“</i></p> <p>Manytina, kad nėra teisinga suabsoliutinti ir teigti, kad už paramos šeimai modelio ribų lieka „netradicinės“ šeimos (gyvenantys neregistruotoje santuokoje, nepilnos šeimos). Piniginė socialinė parama (piniginė socialinė parama nepasiturintiems gyventojams, išmokos vaikams, socialinė parama mokiniams), įskaitant tiek paramą šeimai (bendrai gyvenantiems asmenims), tiek vieniems gyvenantiems asmenims, teikiama nepriklausomai nuo to, kokiai socialinei grupei asmuo priklauso, t. y. užtikrinant gyventojų lygybę, nepaisant jų lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos.</p> <p>Pagal galiojantį teisinį reguliavimą teisė į minėtą piniginę socialinę paramą turi tiek ir susituokę asmenys, tiek ir neįregistravę santuokos ar vieni vaikus auginantys asmenys.</p> <p>7) Priedo Nr. 11 „Demografinių iššūkių sprendimo galimybių studija“ 19 puslapyje tekstas, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymą, tikslintinas taip: „Numatomos ir finansinės priemonės (tiesioginės ir netiesioginės), ir universalios taikomos socialinės išmokos ir paslaugos</p>	<p>6) Neatsižvelgta. Pastabų nurodytiems priedams šiame etape nepriimame.</p> <p>7) Neatsižvelgta. Pastabų nurodytiems priedams šiame etape nepriimame.</p> <p>8) Neatsižvelgta. Pastabų nurodytiems priedams šiame etape nepriimame.</p>
--	--	--	--

		<p>(didinama vaiko pinigų išmoka vaikui (vaiko pinigai), išplečiamas paramos būstui taikymas, stiprinamos viešosios paslaugos) (ESTEP, 2019).“</p> <p>8) Priedo Nr. 11 „Demografinių iššūkių sprendimo galimybių studija“ 29-30 puslapiuose tekstas, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos šeimos kortelės įstatymą, tikslintinas taip: „Šeimos politika paremta ambicingai atrodančiais, bet nerealiais siekiais bei orientuota į pinigines išmokas bei daugiavaikių gausių šeimų paramą. Remiamas išimtinai tradicinės šeimos modelis, ignoruojant kitas šeimos formas (kohabitaciją) ir nepilnas šeimas [...]“</p> <p>9) Priedo Nr. 11 „Demografinių iššūkių sprendimo galimybių studija“ 44 puslapyje pateikta priemonė „Atlikti profesionalų kitų šalių gerųjų praktikų vertinimą, daug dėmesio kreipiant vaiko priežiūros atostogų (motinystės / motinos-tėvo / tėvo) vertinimui tiek gerųjų, tiek ir blogųjų praktikų kontekste.“ <i>Siūlome įvertinti šios priemonės įgyvendinimo terminą.</i> 2019 m. birželio 20 d. priimtos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/1158 dėl tėvų ir prižiūrėtojų asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros, kuria panaikinama Tarybos direktyva 2010/18/ES (toliau – Direktyva), nuostatas Lietuva perkėlė 2023 m. sausio 1 d., tačiau kai kurios šalys iki šiol dar nėra perkėlusios Direktyvos nuostatų. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – DK) nuostatomis, kiekvienas iš tėvų (tėvių, globėjų), imdamas atostogas vaikui prižiūrėti, bet kuriuo metu, iki vaikui sukaks aštuoniolika ar dvidešimt keturi mėnesiai, pirmiausia turi teisę pasinaudoti dviejų mėnesių trukmės atostogų vaikui prižiūrėti dalimi, kuri niekam negali būti perleista, taip pat DK yra numatyta galimybė pasinaudoti vaiko priežiūros atostogomis iki kol vaikui sueis treji metai. Atsižvelgiant į tai, siūlome gerųjų ir blogųjų praktikų vertinimą atlikti tik tuomet, kai pirmieji tėvai Lietuvoje baigs naudotis nauja vaiko priežiūros atostogų suteikimo tvarka, t. y., siūlome 3 rekomendacijos 1 pasiūlymo įgyvendinimo terminą nukelti į 2026 m. gruodžio 31 d.</p>	<p>9) Neatsižvelgta. Pastabų nurodytiems priedams šiame etape nepriimame.</p>
14) Teisingumo ministerija 2023-05-16 Rašto nr. G-4269	2	<p>1) <i>Siūlytina nuostatoje „Valdžios institucijos <...> Savo kasdieniame darbe jos vadovaujasi tokiomis vertybinėmis nuostatomis kaip <...> integralumas (bendro viešojo intereso pirmenybė prieš privačius) <...>“ (16 psl.) vietoj formuluotės „bendro viešojo intereso pirmenybė prieš privačius“ įrašyti „bendro viešojo intereso gynimas, viešųjų ir privačių interesų pusiausvyra“, kad nebūtų sudarytos prielaidos paneigti privačius interesus ir žmogaus teises ar laisves. Toks patikslinimas siūlytinas atsižvelgiant į konstitucinį asmens ir visuomenės interesų derinimo principą, užtikrinant ir privataus asmens (ūkinės veiklos subjekto), ir visuomenės interesus, taip pat į konstitucinį proporcingumo principą, nepaneigiant teisių ir laisvių</i></p>	<p>1) Atsižvelgta.</p> <p>2) Atsižvelgta.</p>

		<p>prigimties bei esmės (<i>inter alia</i> Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. birželio 21 d., 2023 m. sausio 24 d. nutarimai).</p> <p>2) <i>Pristatant strateginę ambiciją „Piliečių kuriama demokratija: patikima, atvira, telkianti“, siūlytina nuostatoje „Lietuvoje yra įveiktos visuomenę skaldančios diskriminacijos, nelygybės ir smurto tradicijos“ (17 psl.) vietoj žodžio „tradicijos“ įrašyti žodį „apraiškos“, kad diskriminacija, nelygybė ir smurtas nebūtų suprantama kaip Lietuvos tapatumo dalis.</i></p>	
15) Vidaus reikalų ministerija 2023-05-18 Rašto nr. G-4344	4	<p>1) Vienu iš strateginės ambicijos „Atspari valstybė, konstruktyvi ir įtakinga globalios politikos veikėja“ rodiklių yra rodiklis „Gyventojų, manančių, kad Lietuva – saugi šalis gyventi, dalis“, apimantis ne tik išorės, bet ir vidaus (viešojo) saugumo vertinimą, <i>siūlome papildyti veiksmus valstybės atsparumo stiprinimo srityje (29 psl.) taip: „Sustiprins krizių valdymo ir prevencijos sistemą, parengdama nacionalines energetinio, skaitmeninio, ekonominio, klimato, kosmoso ir epidemiologinio saugumo darbotvarkes. Užtikrins ir kitų valstybės atsparumo ir viešojo saugumo stiprinimo priemonių, nustatytų Nacionalinio saugumo strategijoje, įgyvendinimą.“</i></p> <p>2) Atsižvelgdami į tai, kad Strateginio valdymo įstatymo 6 straipsnyje nustatyta, kad Valstybės pažangos strategija turi derėti su Nacionalinio saugumo strategija, o Nacionalinio saugumo strategijoje yra nustatyti valstybės pasirengimo valdyti krizes ir ekstremaliąsias situacijas užtikrinimo uždaviniai, taip pat į Krizių valdymo ir civilinės saugos įstatyme apibrėžtas ir vartojamas sąvokas „krizė“, „ekstremaliąji situacija“, „krizių ir ekstremaliųjų situacijų prevencija“, „krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planas“, <i>siūlome tikslinti (papildyti) šias Strategijos projekto nuostatas:</i></p> <p>– „Valstybės valdymo sistemos yra iš anksto pasirengusios galimoms krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms, taip pat ir visuotinei gynybai.“ (17 psl.).</p> <p>– „Stiprins gebėjimus numatyti krizes ir ekstremaliąsias situacijas, joms pasirengti ir jas valdyti, atremti hibridines atakas, pasirengimą organizuoti visuotinę valstybės gynybą“ (18 psl.).</p> <p>– „Gyventojai jaučia, kad turi dėl ko kovoti, žino, kaip elgtis skirtingų krizių ir ekstremaliųjų situacijų atvejais ir supranta, kaip savo pastangomis galėtų geriausiai prisidėti prie šalies gynybos, valstybės saugumo ir gerovės. Lietuvos valdžia parengė išsamius nacionalinius krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo planus konvencinių, hibridinių ir kibernetinių atakų, pandemijų, ekstremalių gamtos reiškinių, ekonominės krizės, nereguliarių migracijos srautų ir kritinės infrastruktūros sutrikimų atvejais, suformavo</p>	<p>1) Atsižvelgta.</p> <p>2) Atsižvelgta.</p> <p>3) Atsižvelgta iš dalies. Metų faktinę pasiektą rodiklio reikšmę pakeitėme - vietoje 61 įrašyti 69 procentai. Nuspręsta palikti ambicingesnę siektiną rodiklio reikšmę, nes NPP 2030 metams suplanuota siektina reikšmė yra 85%.</p> <p>4) Neatsižvelgta. Tai yra vienos iš svarbiausių ambicijų rodiklis, todėl jo siektina reikšmė neturi būti mažinama.</p>

		<p>strateginius analitinius pajėgumus. Jie nuolat peržiūrimi ir atnaujinami. Lietuva užtikrina kritinių išteklių atsargas ir gali jas veiksmingai tiekti krizės ar ekstremaliosios situacijos atveju, ypač – labiausiai pažeidžiamoms visuomenės grupėms, o tarnybos visada pasirengę veikti. Aiški krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo institucinė struktūra ir atsakomybių paskirstymas tarp nacionalinės valdžios, savivaldybių, verslo, bendruomenių, piliečių ir valstybės tarptautinių partnerių garantuoja tinkamai veikiančią lyderystę visais krizės ar ekstremaliosios situacijos valdymo lygiais ir etapais. Lietuva moka mokytis iš patiriamų krizių ir ekstremaliųjų situacijų. Pereidama nuo krizės ar ekstremaliosios situacijos valdymo į atsigavimo etapą, Lietuva geba mobilizuoti inovacijas ir visuomenines iniciatyvas, kurios padeda paversti krizes ir ekstremaliąsias situacijas proveržio galimybėmis“ (27-28 psl.).</p> <p>– „Sustiprins krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo ir prevencijos sistemą, parengdama nacionalines energetinio, skaitmeninio, ekonominio, klimato, kosmoso ir epidemiologinio saugumo darbotvarkes“ (29 psl.).</p> <p><i>Strategijos projekto sėkmės matavimo rodikliuose (1 priedas) siūlome tikslinti:</i></p> <p>3) Tikslintina 19 rodiklio „Gyventojų, manančių, kad Lietuva – saugi šalis gyventi, dalis“ (45 psl.) 2022 metų faktinę pasiektą rodiklio reikšmę vietoje 61 įrašant 69 procentus.</p> <p>Taip pat siūlome šio rodiklio siektiną reikšmę 2050 metais sumažinti nuo 90 iki 85 procentų. Tokį mažinimą pagrindžiantys argumentai – itin sudėtinga Lietuvos geopolitinė situacija (nepalanki kaimynystė (Rusija, Baltarusija)), islamiškojo fundamentalizmo grėsmė, masinė migracija sukelta karo, bado ir klimato kaitos ir kiti faktoriai. Be to, atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad daugelyje Europos valstybių (pvz., Prancūzijoje ar Vokietijoje) situacija šiuo požiūriu dar blogesnė nei Lietuvoje, tad perdėtam optimizmui pagrindo nėra.</p> <p>4) Siūlome koreguoti 7 rodiklio „Valstybės tarnybos efektyvumo indeksas“ (42 psl.) siektiną reikšmę 2050 metais. Strategijos projekte numatyta 5 vieta (iš 36 <i>International Civil Service Effectiveness (InCiSE)</i> tyrime tirtų pasaulio šalių) yra gerokai ambicingesnė lyginant su kitais Strategijoje numatytais rodikliais ir jos pasiekimas nėra realistiškas (įvertinant taip pat ir į tai, kad ir kitos tyrime analizuojamos valstybės sieks pagerinti savo rodiklius). Atsižvelgiant į tai siūlome kaip siektiną 2050 metais reikšmę numatyti 10 vietą <i>InCiSE</i> tyrime.</p>	
--	--	--	--

<p>16) Švietimo, mokslo ir sporto ministerija 2023-05-19 Rašto nr. G-4415</p>	<p>35</p>	<p>1) 4 psl. <i>Siūlome keisti:</i> " Tai [švietimas] dar vienas kertinis raidos veiksnys, persmelkiantis įvairiausias sritis: nuo ekonomikos iki socialinio ir politinio gyvenimo per mokslo pažangą, žinių ir inovacijų kūrimą, universitetų ir verslo bendradarbiavimą, mokymosi visą gyvenimą poreikį bei kultūrą ir tradiciją, visavertės asmenybės ugdymą.", nes pilietinis ugdymas, ugdymas laisvei jau 250 metų nuo Edukacinės Komisijos laikų buvo visų švietimo reformų Lietuvoje esminė kryptis ir pagrindinis šalies rūpestis, nacionalinio saugumo politikos vienas iš esminių sandų.</p> <p>2) 4 psl. <i>Paprasta loginė išvada – jei tai du pagrindiniai veiksniai, nuo kurių priklausys ateitis, tai gyvybiškai svarbu, kad jais būtų pasirūpinta.:</i> "Tad demokratija ir švietimas buvo pasirinkti kaip tiksliausi „Lietuva 2050“ ateities scenarijų rėmai – jų sąveika leidžia kelti pamatinius klausimus apie mums rūpinčią ateitį. Kartu tai dvi didžiausio nuolatinio mūsų dėmesio reikalaujančios gyvenimo sritys, kuriomis būtina nuolatos rūpintis – jos lems šalies ateitį."</p> <p>3) 7 psl. <i>Keisti:</i> "Šie pokyčiai diktuoja būtinybę ir Lietuvai siekti vystyti mokslinį, technologinį, kūrybinį potencialą bei plėtoti nacionalinę mokslo, technologijų ir inovacijų ekosistemą. " Lietuva 2050 tarsi brėžiama teisinga linija dėl siekio 1) tapti aukštą pridėtinę vertę kuriančia šalimi ir 2) maksimaliai efektyviai išnaudoti vienintelį tikrą Lietuvos „išteklių“ – talentingus žmones, tačiau „mokslo“ dėmuo / reikšminis terminas net neminimas. Juk mokslu grįstos inovacijos kuria didžiausią pridėtinę vertę, o tam reikalingas tyrėjo karjeros patrauklumo didinimas, tad visais atvejais kalbama ir bene labiausiai apie mokslinį potencialą (tai atspindima ir 6 priede).</p> <p>4) 7, 9 psl. <i>Siūlome keisti:</i> "Spartus technologijų vystymasis atveria naujus mokymosi būdus ir metodus, kurie gali skatinti švietimo proveržį, tačiau kartu kuria grėsmes bendruomenės tvarumui ir gali prisidėti prie švietimo nelygybės atotrūkio didinimo, teisingumo mažinimo. Nors dedama daug pastangų mažinti nelygybę, pasiekimų atotrūkį ir didinti socialinį teisingumą, pasaulyje teritorinė ir lyčių nelygybė visuomenėse išlieka, o kai kuriose srityse, tokiose kaip švietimas, darbo rinka ir sveikatos apsauga, visuomenės nelygybė kokybinis atotrūkis net gilėja." Nes, nelygybės Lietuvos švietime nėra, yra pasiekimų atotrūkis, socialinio teisingumo, prieinamumo ir įtraukties klausimai.</p> <p>5) 10 psl. <i>siūlome keisti:</i> „Valstybėje prioritetiškai finansuojant įgyvendinta ambicinga švietimo ir mokslo plėtros reforma...“, nes Tai vienas iš</p>	<p>1) Atsižvelgta.</p> <p>2) Atsižvelgta.</p> <p>3) Atsižvelgta.</p> <p>4) Atsižvelgta.</p> <p>5) Atsižvelgta.</p> <p>6) Atsižvelgta.</p> <p>7) Atsižvelgta.</p> <p>8) Atsižvelgta.</p> <p>9) Atsižvelgta.</p>
---	-----------	---	---

		<p>pagrindinių šalies raidos ir sėkmės veiksnių, todėl taupyti jo sąskaita nelogiška ir nepagrįsta. Tai vestų į savęs skurdinimą, kapanojimąsi ir į amžiną įšalą. Individualizuojant, personalizuojant švietimą ir sistemą tinkamai aprūpinant, tai kainuoja</p> <p>6) <i>12 psl.:</i> „Lietuva – tai ją kuriantys žmonės, ir valstybės pažanga įmanoma tik kuriančių, išsilavinusių žmonių dėka.“, nes kuriant be išsilavinimo galima prikurti daug niekalo, įsivyrauti menkavertė aplinka.</p> <p>7) <i>12 psl.:</i> „Galiausiai, norime matyti žmogų, laisvai įsipareigojusį savo valstybei, savo politinei bendruomenei ir su ja susisaisčiusį“, nes ateities vizijos akcentas turėtų būti įsipareigojimas be prievartos, be išorinės galios.</p> <p>8) <i>12 psl.:</i> „Norime, kad Lietuva taptų tokia valstybe, kurioje žmonės rinktųsi kurti savo gyvenimą – ir kurti jį tokį, kurį patys būtų pasirengę ginti. Tikime, kad pilietiškumo puoselėjimas, pilietinis ugdymas yra šalies savikūros, tapatybės ir tėvynės meilės pagrindas.“ Nes, Žmogus turi būti ugdomas laisvei, tai švietimo reformos esmė ir Lietuvos švietimo reformos šimtmečių tradicija.</p> <p>9) <i>13-20psl.:</i> Kiekvienas žmogus yra atsakingas už savo visapusišką išsilavinimą, integralią raidą, o šiame kelyje jį lydi šeima, visokeriopai remia bendruomenė ir valstybė. Apie savo ateitį galvojantis žmogus turi rūpintis savo išsilavinimu, sveikata ir gerove, o šeima, bendruomenė ir valstybė, veikdamos kartu, sudaryti tam reikalingas sąlygas.“ Nes, jei paliekama tik „kiekvienas žmogus yra atsakingas už savo visapusišką išsilavinimą, integralią raidą“, valstybės dalyvavimo tarsi nelabai reikia. Jau pataisyta reikiama linkme, bet dar per mažai atskleistas valstybės prioritetinis rūpestis tais, kurie patys mažai turi pajamų, įgūdžių, gebėjimų ar sveikatos, raidos problemų visaverčiam išsilavinimui įgyti, naudotis neformaliojo švietimo galimybėmis. Teiginiai turėtų būti labiau subalansuoti, ne tokie kategoriški, kad neatrodytų, jog vizija sukurta stipriems, kurie gali savimi pasirūpinti, o ne visokiems, gyvenantiems Lietuvoje. Šis konfliktas tekste neišspręstas: šalia asmeninio rūpinimosi savo išsilavinimu yra ir priešingą prieigą reiškiantis pažadas išorinėmis pastangomis išugdyti verslumą, kūrybiškumą, inovatyvumą ir t. t. Arčiausiai žmogaus visada yra šeima, o jos raida ir pareigos savo vaikų edukavimo atžvilgiu taip pat beveik neapibrėžtos.</p> <p>10) <i>14 psl.:</i> „Kiekvienoje ambicijoje yra integruotos vertybės, taip pat horizontalieji gamtinės aplinkos tausojimo ir technologijų bei inovacijų taikymo principai, lygių galimybių visiems horizontalusis principas.“, nes Ilgalaikiam pokyčiui nuosekliai siekti siūlytina LT2050 vizijoje neatsisakyti</p>	
--	--	--	--

		<p>Nacionaliniame pažangos plane 2021–2030 m. įtvirtinto lygių galimybių visiems horizontaliojo principo. Visur naudoti vienodą horizontaliųjų principų įvardijimą. Pažymėtina, kad nėra aišku, kodėl lygių galimybių horizontalaus principo atsisakymas diskusijose LRVK argumentuojamas jo integracija į antrąją ambiciją, kai inovacijų taikymo horizontalus principas ir 3 ambicija (apie mokslą ir inovacijas), taip pat aplinkos tausojimo horizontalusis principas ir 5 ambicija (sujungta šalis ir darni plėtra) koegzistuoti gali. T. y. niekaip rimčiau nepagrįstas vieno iš horizontaliųjų principų atsisakymas rodo, kad Lietuva 2050 vizija neturi bendros nuostatos ir kriterijų horizontaliesiems principams formuoti ir taikyti, sistemos nėra.</p> <p>11) 14, 46 psl Horizontaliųjų gamtos aplinkos tausojimo principą siūlytina keisti talpesniu tvarumo terminu...: „savo ir planetos gamtinės aplinkos tausojimas“</p> <p>12) 20 psl.: „...tikslas yra įvairiapusiškos, išsilavinusios, turinčios sveiką savivertę, atsparios, empatiškos, bendruomeniškos ir nuolat besimokančios asmenybės ugdymas... ...ugdo asmens savybes, gebėjimus ir įgūdžius, kurių reikia norint prisitaikyti kintančiame pasaulyje ir jame klestėti: atsparumą, sveiką savivertę, kūrybiškumą, kritinį mąstymą...“nes, Jei nevartojama apibendrintas terminas kompetencija, į kuri įeina žinios, gebėjimai, įgūdžiai ir vertybinės nuostatais, tada būtina bent gebėjimus įrašyti, kurie šiuolaikiniame pasaulyje yra svarbesni nei įgūdžiai, kreipiantys į stabilumą, bet ne kismą.</p> <p>13) 20, 22, 24, 27, 29 psl.: ” Integrali švietimo ir ugdymo sistema... Tobulins švietimo ir ugdymo sistemą... Užtikrins tiek formaliojo, tiek neformaliojo švietimo ir ugdymo paslaugų prieinamumą... Pažangi šalies švietimo ir įgūdžių ugdymo sistema... ...gyventojus įgalinanti švietimo ir ugdymo sistema. ...Lietuvos švietimo, ugdymo, mokslo ir inovacijų ekosistema.“</p> <p>14) 20 psl.: „Bendrojo ugdymo sistema yra pagrįsta personalizuotu patirtiniu mokymusi, kuriame greta humanitarinės ir socialinės perspektyvos bei tikslųjų mokslų pasitelkiamos tokios modernios technologijos kaip dirbtinis intelektas ir papildyta realybė. Tai ne tik užtikrina, kad visi įgyja bazines žinias, kompensuoja turtinės nelygybės sąlygotas mokymosi šeimoje galimybes, bet ir leidžia atsiskleisti kiekvieno mokinio unikaliam potencialui.“, nesturtinė nelygybė sukuria skirtingas mokymosi galimybes ir kaip pasekmę – nelygų startą. Finansinio nepritekliaus nevarginamos šeimos turi daugiau galimybių pradedant korepetitoriaivimu ir baigiant edukaciniu</p>	<p>10) Atsižvelgta iš dalies. Žr. komentarą dėl Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pasiūlymų.</p> <p>11) Neatsižvelgta. Manome, kad gamtos tausojimo (sugyvenimo su gamta) principas yra ambicingesnis nei tvarumo.</p> <p>12) Atsižvelgta.</p>
--	--	---	---

		<p>dirbtiniu intelektu namuose. Mokykla privalo būti tam jautri ir ypač daug dėmesio skirti šios nelygybės kompensavimui mokyklos sąlygomis. Todėl, siekiant visuomenės išsilavinimo kokybės, geros švietimo sistemose diegiamos socialinio lifto priemonės, kas jau pradėta daryti ir Lietuvoje.</p> <p>15) <i>21psl.</i>: “Vykdamos integruotos su kitais universitetais studijų programos, tampa įprasta praktika akademinis mobilumas ir kreditų kaupimas, beveik neegzistuoja ribos tarp žinių kūrimo, perdavimo ir pritaikymo. “</p> <p>16) <i>21 psl.</i>: “Darbo rinka yra prisitaikiusi prie mokymosi visą gyvenimą ir kvalifikacijų keitimo. Darbdaviai sąmoningai ir noriai investuoja į savo ir apskritai visų darbuotojų rengimą ir tobulėjimą, formuoja mokymosi fondus, pasižyminčius ir socialiniu jautrumu.“, kadangi išsilavinusiai Lietuvai ypač svarbu įsisąmoninti visuotinę būtinybę skirti dėmesį švietimui ir mokymuisi, mobilizuoti visus išteklius ir pasirūpinti socialiai sunkesnėje padėtyje atsidūrusiais žmonėmis ir verslais. Panašūs solidarūs mokymosi fondai egzistuoja Nyderlanduose ir kitur.</p> <p>17) <i>21 psl.</i>: „Susiformavęs daugiasluoksnis socialinio saugumo tinklas ir įgalintos nevyriausybinės organizacijos teikia žinojimą, kad prireikus žmogus gali gauti jo poreikius atitinkančią socialinę, finansinę, mokymosi ir sveikatos, įskaitant psichologinę, pagalbą.“</p> <p>18) <i>22psl.</i>: “Sudarys prielaidas švietimo sistemos transformacijai: užtikrins adekvatų švietimo finansavimą valstybės, verslo, bendruomenių ir šeimų pastangomis...“, kadangi Švietimas yra viena iš dviejų pagrindinių ateitį lemiančių dimensijų, todėl vizijoje turėtų būti aiškiai išreikštas rūpinimasis švietimu. Finansavimas greičiausiai liks tik valstybiniam biudžetui, trūksta svarbių akcentų, kad tikimasi verslo ir darbdavių įsipareigojimo švietimui, ypač propaguojamam mokymuisi visą gyvenimą. Nesimato visų institucijų nukreipimo telktis dėl švietimo – vien reikalavimai. Tai suponuoja mintį, kad į švietimą labiau žiūrima instrumentiškai, kaip į gamybinę priemonę, bet ne kaip į asmens ir valstybės savikūros ir gerovės būdą.</p> <p>19) <i>22 psl.</i>: ” Sudarys prielaidas švietimo sistemos transformacijai: užtikrins adekvatų švietimo finansavimą ir panaikins teises kliūtis eksperimentuoti, su mokymo metodais švietimo įstaigose pasiteisinusių praktikų bandymui bei taikymui platesniu mastu diegti šiuolaikinės didaktikos, savitus edukacinius modelius remiantis mokinių gebėjimais ir polinkiais, stiprinant mokymosi motyvą ir pasitikėjimą, suteikiant pagalbą mokiniams, turintiems ugdymosi, mokymosi sunkumų ir specialiųjų ugdymosi poreikių.“</p> <p>20) <i>22 psl.</i>: “Mokymo Programos ne tik suteiks reikalingų žinių...</p>	<p>13) Atsižvelgta.</p> <p>14) Atsižvelgta.</p> <p>15) Atsižvelgta.</p> <p>16) Neatsižvelgta. Konkrečios priemonės Lietuvos ateities vizijos dokumente nėra nurodomos.</p> <p>17) Atsižvelgta.</p> <p>18) Atsižvelgta.</p> <p>19) Neatsižvelgta.</p>
--	--	---	---

		<p>Optimizuos mokymosi procesą...</p> <p>...prisidės ir prie naujų mokymo platformų atsiradimo...</p> <p>...į visas programas integruos...“, nes švietime labiau įprasta kalbėti apie ugdymo programas, metodus, procesą. Tik suaugusiųjų švietimas labiau susijęs su mokymu.</p> <p>21) 22 psl.: “Siekiant ugdyti mokytojų bendruomenę ir stabilizuoti jos demografiją, bus investuojama į mokytojų rengimą, edukologiją, didaktiką, didinamas mokytojo profesijos patrauklumas. Edukologijos studijos pavirs patraukliomis visapusiško žmogaus pažinimo studijomis su garantuota didžiausia stipendija, kad naujas kartas ugdytų geriausieji. Bus taikomos įvairios praktinio mokymosi formos, mentorystė. Kartu bus suteikiama daugiau galimybių tapti mokytojais, pritraukiant mokytojais dirbti įvairių profesijų ir įvairios patirties motyvuotus žmones.“, nes švietimas yra viena iš dviejų pagrindinių ateitį lemiančių dimensijų, tad vizijoje mažai išreikštas rūpinimasis švietimu. Šalis turėtų pasirūpinti švietimo sėkme, geriausių pajėgų sėkmei telkimu, stipriausio jaunimo pritraukimu į edukologiją, kuri apima ir pedagogiką, arba į ugdymo mokslus.</p> <p>22) 22 psl.: „Mokymo Formaliojo ir neformaliojo švietimo programos ne tik suteiks reikalingų žinių apie pasaulį, bet remsis daugialypių intelektų ugdymo principais ir ugdys asmenį holistiškai, plėtodamos komunikavimo, kultūrinę, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo, skaitmeninę ir socialinę, emocinę ir sveikos gyvensenos kompetencijas, daugiau dėmesio atkreipiant į kritinį mąstymą, kultūrinės ir kūrybinės kompetencijas, socialinį emocinį intelektą, psichologinį atsparumą, ekologinį ir finansinį raštingumą, apims sveikos gyvensenos įgūdžius. Lygiagrečiai bus užtikrintas bendras žinių kanono branduolys, kuris leis formuotis bendrai kultūrinei tapatybei.“</p> <p>23) 22 psl.: “...pereis prie individualizuoto ir personalizuoto patirtinio ugdymo ir palaipsniui jį intensyvins pasitelkdama modernias technologijas, kurios prisidės ir prie naujų mokymo platformų atsiradimo. “, nes akcentuotinas ir personalizuotas ugdymas.</p> <p>24) 22 psl.: “Tiek Ir susiduriantiems su mokymosi sunkumais, ir turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, ties ir gabiems mokiniams ir studentams bus sudarytos sąlygos mokytis pagal savo tempą ir gebėjimus. „, Reikėtų kalbos redaktoriaus pagalbos – tekste yra ne viena klaidelė ar netikslumas. Sąlygos mokytis nurodo tik specialiųjų ugdymosi poreikių mokinius, o ne visus. Teiktina švietimo pagalba ir tiems, kurie dėl įvairių SEK aplinkybių, ligos, stichijų, epidemijų, karo turi mokymosi spragų.</p>	<p>20) Atsižvelgta.</p> <p>21) Atsižvelgta.</p> <p>22) Atsižvelgta.</p> <p>23) Atsižvelgta.</p> <p>24) Atsižvelgta.</p>
--	--	---	--

		<p>25) 22, 24, 25 psl.: „...nuolat atnaujinti savo žinias, gebėjimus bei įgūdžius... ...ekonominis konkurencingumas priklausys nuo gebėjimo paversti žinias, įgūdžius ir technologijas į šaliai ir pasauliui reikalingas inovacijas... Pažangi šalies švietimo įgūdžių ugdymo sistema ne tik suteikia reikalingų kompetencijų ir įgūdžių... ...užtikrins kokybišką ateičiai reikalingų kompetencijų bei įgūdžių, ypač kūrybiškumo ir verslumo, ugdymą.“, kadangi tekste vartojamos tik dvi sąvokos – žinios ir įgūdžiai. Plėstina, vartoti: žinios, gebėjimai, įgūdžiai arba vartoti terminą kompetencijos, kuris apima žinias, gebėjimus, įgūdžius, vertybines nuostatas. Jei nenorima vartoti termino kompetencija, būtina pridėti terminą gebėjimai, nes tai yra esminė sąvoka. Įgūdžiai – kartotinis dalykas, svarbus, bet orientuotas labiau į rutininę veiklą, kuri ateities darbo vietų požiūriu vis mažiau reikšminga.</p> <p>26) 24 psl.: “įsitvirtinti kaip aukštos vertės globaliose rinkose kūrėja – kurti mokslo žinias ir valdyti inovacijas, kurios sudaro tarptautinių vertės grandinių pagrindą;”</p> <p>27) 25 psl.: “Pakankami valstybės biudžeto, verslo, bendruomeniniai ištekliai ir jautri socialinės apsaugos politika mažina pajamų nelygybę bei skurdo riziką, taip pat ir tarp vyresnio amžiaus gyventojų. “, kadangi nerealų, kad viską bus pajėgus finansuoti vien valstybės biudžetas. Būtina ilgalaikėje perspektyvoje numatyti ir kitas galimybes.</p> <p>28) 25 psl.: “Siekdama didesnio tarptautinio konkurencingumo, konsoliduos aukštojo mokslo ir tyrimų centrų sistemą, teiks dėmesį tyrėjo karjeros patrauklumo didinimui. “</p> <p>29) 25 psl.: “Sutelks valstybės išteklius į proveržį didžiausią potencialą turinčiuose mokslo ir ekonomikos sektoriuose. “</p> <p>30) 36 psl.: “Ateities įžvalgų Lietuvoje institucinę sistemą šiuo metu sudaro Seimo Ateities komitetas, Seimo kanceliarijos ir Vyriausybės kanceliarijos padaliniai, STRATA, Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, universitetai, kitos tyrimų institucijos ir centrai. “ Nėra aišku, kodėl į ateities įžvalgų sistemą išskirtiniu statusu įtraukiama Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, bet nėra KTU, kuris turėtų kaupti apklausų duomenis. Tai dubliuoja ir fragmentuoja sistemą – Vyriausybės lygmens analitinėms funkcijoms (tad ir LT2050 vizijos ateities įžvalgų) atlikti STRATA tapo pavaldi Vyriausybei, antra vertus, mokslo potencialas sukauptas mokslo ir studijų institucijose (šiuo atveju aktualus būtų Lietuvos socialinių mokslų centras ir kt.). T. y., viena vertus, kalbama apie sistemos konsolidaciją, tačiau, kita vertus, svarbiausių strateginių valstybės dokumentų rengimo procesu įtvirtinama išteklių fragmentacija.</p>	<p>25) Atsižvelgta.</p>
--	--	--	--------------------------------

	<p><i>Siūlomi keitimai Lietuvos ateities vizijos „Lietuva 2050“ sėkmės matavimo rodiklių sąraše:</i></p> <p>31) <i>Siūlome keisti 1 rodiklio pavadinimą „Lietuvos gyventojų skaičius“ į „Lietuvos gyventojų skaičiaus augimas“, kadangi svarbu būtų stebėti ne patį skaičių, o jo kitimą.</i></p> <p>32) <i>Siūlome 4 rodiklyje „Lietuvos, kaip pirmaujančios šalies, atpažįstamumas užsienyje“ prie atpažįstamo aspektų pridėti sportą.</i></p> <p>33) <i>Siūlome keisti 17.1 rodiklio pavadinimą „Prekių ir paslaugų eksportas, palyginti su BVP“ ir „17.2. Prekybos globalizacija de facto (KOF globalizacijos indekso subindeksas)“ naudoti Europos inovacijų švieslentės rodiklius „Medium and high-tech goods exports / vidutinių ir aukštųjų technologijų eksportas“ ir „Knowledge-intensive services exports / mokslui imlių paslaugų eksportas“, kadangi Rodiklis 17.2 yra indeksas ir paskui dar papildomai žiūrima į subindeksą, kas prieštarauja Lietuva 2050 38 psl. nuostatai nenaudoti indeksų kaip rodiklių. Be to, pagal 17.2 rodiklį Lietuva viršija ES vidurkį ir užima 2 vietą ES (!), tad didelio pokyčio tikėtis neverta. Tas pat pasakytina ir apie 17.1 rodiklį, kur Lietuva jau dabar viršija ES vidurkį dvigubai ir užima 9 vietą ES. Tokių rodiklių įrašymas nenukreipia kurti pridėtinės vertės ir yra saviapgaulė, nes problema yra ne tiesiog eksportas (apie jį kalbama 17.1 ir 17.2 rodikliuose), Lietuva yra atvira ekonomika jau dabar, o būtent aukštos pridėtinės vertės eksportas, „eksporto kokybė“. Todėl siūlytini šie rodikliai:</i></p> <p>„17.1 Medium and high-tech goods exports / vidutinių ir aukštųjų technologijų eksportas (LT užima 22 vietą tarp 27 ES valstybių)“ arba</p> <p>„17.2. Knowledge-intensive services exports / mokslui imlių paslaugų eksportas (LT užima 27 vietą tarp 27 ES valstybių)“</p> <p>Šaltinis: European innovation scoreboard https://ec.europa.eu/research-and-innovation/en/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard/eis ir https://research-and-innovation.ec.europa.eu/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard</p> <p>34) <i>Įtraukti rodiklį „Valdžios ir privačios išlaidos švietimui kaip BVP dalis, proc., nuo pradinio iki aukštojo išsilavinimo“, nes ambicijos apraše numatyta: „užtikrins adekvatų švietimo finansavimą“.</i></p> <p>35) <i>Įtraukti rodiklį „Vaikai (iki 16 m.) gyvenantys nepritekliaje pagal tėvų išsilavinimo lygį“, nes ypač svarbu būti jautriems visoms gyventojų grupėms ir užtikrinti nepritekliaus kompensavimą.</i></p> <p>Dabar:</p>	<p>26) Atsižvelgta.</p> <p>27) Atsižvelgta.</p> <p>28) Neatsižvelgta.</p> <p>29) Atsižvelgta.</p> <p>30) Atsižvelgta.</p> <p>31) Neatsižvelgta, nes pagal esamą rodiklio formuluotę nesunkiai galima pasiskaičiuoti pokytį.</p> <p>32) Neatsižvelgta, nes sportas kaip subrodiklis jau yra Lietuvos atpažinimo rodiklyje (kaip kultūros dalis).</p> <p>33) Neatsižvelgta, nes į rodiklių sąrašą yra įtrauktas į siūlomą panašus rodiklis „Darbuotojų pažangių ir vidutiniškai pažangių technologijų gamybos ir</p>
--	--	--

		<p>Tėvai ISCED 0–2 (2021 m. – 59,1 proc., ES – 39,1 proc.)</p> <p>Tėvai ISCED3–4 (2021 m. – 17,2 proc., ES – 15,3 proc.)</p> <p>Tėvai ISCED 5–8 (2021 m. – 2,9 proc. ES – 3,8 proc.)</p>	<p>žinioms imlių paslaugų sektoriuose dalis nuo visų užimtų gyventojų“.</p> <p>34) Neatsižvelgta. Siūlome įtraukti į NPP rodiklių sąrašą.</p> <p>35) Neatsižvelgta. Siūlome įtraukti į NPP rodiklių sąrašą.</p>
17) Finansų ministerija 2023-05-22 Rašto nr. G-4470	24	<p>1) laimė, kaip kategorija yra naudojama tik rodikliuose matuojant Laimingų gyventojų skaičių, tačiau tekste nėra minima. Siūlome plačiau aprašyti jausmines žmogaus, kuris gyvena Lietuvoje 2050 m., būsenas;</p> <p>2) gyventojų skaičiaus stabilizavimas yra vienas pagrindinių Lietuva 2050 siekių, tačiau siektume didesnės ambicijos, t.y. ne tik stabilizuoti gyventojų skaičių, bet po stabilizavimo siekti jo augimo. Tokia žinutė suteiktų daugiau motyvacijos veikti ne tik orientuojantis į gyventojų skaičiaus mažėjimo sustabdymą, bet ir į labiau balansuotą perspektyvą kaip atsvarą visuomenės senėjimui;</p> <p>3) dėmesys regionų išsivystymo skirtumų mažinimui. Lietuvos regionai nėra tolygūs pagal savo ekonominio išsivystymo skirtumus, socialinių problemų mastą. Kuo mažesni skirtumai šalies viduje, tuo mažiau nelygybės, tuo lengviau užtikrinti, kad gyventojai tolygiai rinktųsi gyvenamąją vietą Lietuvoje, o ne koncentraciją sostinėje. Šiam siekiui gali būti pasiūlytas atskiras rodiklis (pvz. BVP 1 gyv. skirtinguose regionuose arba Gyvenimo Kokybės Indekso skirtumai skirtinguose regionuose), nes rodikliai bendrai matuojantys gyvenimo kokybės lygio ir ekonomikos augimą Lietuvoje gali būti pasiekti neužtikrinant, kad gyvenimo lygis ar ekonomika augtų Lietuvoje tolygiai, o ne koncentruotųsi viename ar keliuose augimo centruose;</p> <p>4) migracijos politikos kryptis nėra aiški, nors ji labai svarbi mažėjant darbingo amžiaus gyventojų skaičiui. Kalbama tik apie talentus ir karo pabėgėlius, reikėtų labiau įvertinti ar to užteks Lietuvos ekonomikos augimo potencialui užtikrinti? Taip pat svarbus kultūrinis aspektas – kokio lygio migrantų integracijos sieksime Lietuvoje – ar kad migrantai atvyktų į Lietuvą laikinai dirbti, ar kurti savo šeimas, mokytis kalbos, įsilieti į Lietuvos visuomenę.</p>	<p>1) Neatsižvelgta. Rodikliais matuojame subjektyvų laimės ir prasmingo gyvenimo jausmą. Tokių jausminių būsenų yra ir bus ne viena, todėl tiksliai jas aprašyti yra labai sunku.</p> <p>2) Neatsižvelgta. Anot Lietuvos demografų, reikšmingai nesikeičiant dabartinėms išorinėms ir vidaus aplinkybėms, iki 2050 m. realu tik sustabdyti gyventojų skaičiaus mažėjimą ir viešosios politikos priemonėmis (ypač sprendžiant šeimos ir darbo pareigų derinimo problemas) sukurti pagrindus gyventojų skaičiaus augimui jau po 2050-ųjų. Todėl pasiūlyta „labiau balansuota perspektyva“ yra už šios vizijos horizonto.</p> <p>3) Neatsižvelgta, nes penktosios strateginės ambicijos įgyvendinimo sėkmei matuoti jau įrašyti tie patys rodikliai, kaip ir pasiūlytieji.</p> <p>4) Neatsižvelgta. Į keliamus klausimus turėtų atsakyti planavimo lygmens dokumentų parengimui pasitarnaujanti diskusija.</p>

	<p>5) sąlyginai mažai dėmesio vaikams ir jaunimui, nors nemažai jo skiriama vyresnio amžiaus žmonėms. Lietuvai, kuri siekia demografijos balanso, ypatingai svarbi yra vaikų jaunimo amžiaus grupė. Todėl, kad Lietuva 2050 neatrodytų orientuota į vyresnio amžiaus žmones, siūloma daugiau minėti investicijas į vaikų gerovę, kovą su vaikų skurdu, sveikatą, ligų prevenciją, skiepijimą ir pan.;</p> <p>6) neišryškinta lyčių lygybės ir tolerancijos svarba. Vardinant lygių galimybių pagrindus, pvz., 17 psl. „<i>Visiems Lietuvos piliečiams, nepriklausomai nuo amžiaus, gyvenamosios vietos, socialinės padėties, fizinių galimybių, etninės priklausomybės ir kitų asmens tapatybės bruožų, sudarytos lygios galimybės įsitraukti į viešosios politikos klausimų svarstymą nuo pat pradžių</i>“, lyčių lygybės aspektas nepaminėtas, o tai yra svarbus horizontalus prioritetas tiek Lietuvos, tiek ES strateginiuose dokumentuose;</p> <p>7) Lietuvą padalinus į du NUTS2 regionus, Vidurio ir Vakarų Lietuvos regione dominuoja žemės ūkio sektorius, tačiau nėra nustatytos galimos jo vystymosi kryptys, skiriant dėmesį žalinimui;</p> <p>8) trūksta nuostatų apie savivaldos stiprinimą, nes kalbant apie piliečių kuriamą demokratiją, atrodo, kad ji kuriama tik nacionaliniame lygmenyje. Svarbu stiprinti savivaldybių viešojo valdymo gebėjimus ir kompetencijas, nes jos labai nevienodos ir vertos atskiros dėmesio;</p> <p>Piliečių kuriamos demokratijos dalyje (16–18 psl.):</p> <p>9) yra paminėta socialinių partnerių, NVO svarba, tačiau šios organizacijos Lietuvoje dar yra besiformuojančios ir stokoja kompetencijų, įsitraukimo, veiklų aprėpties. Todėl labai svarbu tarp veiksmų/krypčių paminėti šių organizacijų tinklo stiprinimą ir augimą;</p> <p>10) minimos institucijoms taikomos vertybinės nuostatos, atviros valdžios principai, reikalavimai viešajam sektoriui – siūloma juos apjungti į vieningas vertybines nuostatas, kad būtų iki galo aišku kokių vertybinių sąvadų reikėtų vadovautis. Taip pat siūloma, kad vienu svarbiausiu viešojo sektoriaus principu būtų orientacija į žmogų ir jo poreikius. Šiuo metu „žmogus“ pasimeta tarp kitų aspektų;</p> <p>11) neaišku, ką reiškia vizija „institucionalizuoti viešąją komunikaciją“, siūloma paaiškinti plačiau.</p> <p>Ateičiai pasirengusio žmogaus dalyje (20–23 psl.):</p> <p>12) Nurodomas konkretus pasiekimas, kad Lietuvos mokinių pasiekimai viršija ES vidurkį –tačiau ar ši ambicija yra pakankama? Jei švietimas ir kultūra yra šios strategijos pamatas, ambicija turi būti pakankamai aukšta, nes ambicijos pasiekimo laikas yra pakankamai ilgas;</p>	<p>5) Neatsižvelgta. „Lietuva 2050“ yra orientuota į visas amžiaus grupes, taip pat ir į dabartinius vaikus ir jaunimą (ypač per švietimą).</p> <p>6) Atsižvelgta. Lygių galimybių pagrindas papildytas lyčių lygybės aspektu.</p> <p>7) Neatsižvelgta. Ateities vizijoje sąmoningai vengta numatyti atskirų ekonomikos šakų vystymosi kryptis. Pageidaujamas žemės ūkio (beje, kaip ir kitų ūkio šakų) žalinimas yra neišvengiamas dėl vizijoje numatyto bendro klimatui neutralios ekonomikos tikslo. Kryptys turėtų būti konkretinamos planavimo lygmens dokumentuose.</p> <p>8) Neatsižvelgta. Savivaldos gebėjimų stiprinimas yra neatsiejama viešojo administravimo gebėjimų stiprinimo dalis, nematome poreikio išskirti atskirą grupę, jei viešojo valdymo pertvarka yra reikalinga visai Lietuvai, o ne tik savivaldai.</p> <p>9) Neatsižvelgta. Šie stiprinimo veiksmai suvokiami kaip dabarties ir savaime suprantami tiek, kad net pačios nevyriausybinės organizacijos neteikė tokių pasiūlymų Lietuvos ateities vizijos tekstui.</p> <p>10) Atsižvelgta iš dalies. Pirmosios strateginės ambicijos strategiškos, lanksčios ir efektyvios valdžios srities iniciatyvų sąrašas papildytas iniciatyva „Orientuodamasi į žmones, jų kaip</p>
--	---	--

	<p>13) švietimo srityje kalbama apie adekvatų, augantį finansavimą, o sveikatos srityje – finansavimo peržiūrą, tačiau švietimo srityje taip pat yra reikalinga finansavimo peržiūra nukreipiant jau dalį egzistuojančių resursų nuo infrastruktūros ir jos palaikymo į žmogų;</p> <p>14) minima, kad „Svarbus vaidmuo aukštajame moksle tenka socialiniams ir humanitariniams mokslams, kultūriniam ugdymui, kurie lavina kritinį mąstymą ir kūrybiškumą, skatina visuomenei aktualių problemų sprendimų paiešką“, tačiau viena iš pasaulinių megatendencijų yra technologijų vystymasis. Jau eilė metų akcentuojama Lietuvos problema – mažas studentų skaičius fizinių, biomedicinos, technologijos mokslų srityje, todėl labai svarbu akcentuoti tikslųjų mokslų svarbą;</p> <p>15) švietimo sektoriaus aprašyme pasigendama profesinio mokymo, ar tikrai jis bus neaktualus 2050 m.?</p> <p>16) minimas „išplėto“ sveikatos priežiūros įstaigų tinklo veikimas turi būti atsakingai įvertintas. Svarbu užtikrinti sveikatos apsaugos sistemos ir privalomojo sveikatos draudimo finansavimo tvarumą, nes senėjant visuomenei augs ir sveikatos priežiūros paslaugų poreikis bei kaštai. Šios sistemos finansavimo gyvybingumas galėtų būti peržiūrėtas;</p> <p>17) kalbant apie talentus, minimi „kitų šalių“ talentai. Trūksta protų nutekėjimo problemos paminėjimo ir įsipareigojimo Lietuvoje ugdyti talentus ir sudaryti sąlygas jiems save realizuoti, nes neturint galimybių realizuoti talento savo gyvenamojoje aplinkoje, talentai migruoja ten, kur tokios galimybės sudarytos;</p> <p>18) minint, kokius gebėjimus turi įgyti besimokantieji, trūksta svarbaus gebėjimo „mokytis“. Daugelio šalių švietimo sistemos yra grįstos iš pradžių išugdant gebėjimą mokytis, o tik po to suteikiant žinias;</p> <p>19) kalbant apie geresnes sąlygas šeimoms, išskiriamas būsto prieinamumas, tačiau galima akcentuoti ir daug kitų dalykų – paslaugų šeimai prieinamumas, dėmesys daugiavaikėms šeimoms, šeimoms kuriose auga specialiųjų poreikių vaikai ir pan.</p> <p>Lietuvos verslas, mokslas ir menas dalyje (25–26 psl.):</p> <p>20) siekyje „Taps eksperimentavimui ir inovacijoms atvira erdve, ypač lūžio technologijų srityje, o ilginiui ir konkurencingiausia <u>regione</u> inovacijų ekosistema; taip pat plėtos socialines inovacijas, pasitelkdama Lietuvos kultūros ir kūrėjų potencialą.“ siūlytume patikslinti, kuriame konkrečiai regione Europos, Baltijos šalių?;</p> <p>21) kalbant apie mokesčių sistemą rašoma, kad „Ji užtikrins pakankamas valstybės biudžeto pajamas socialinei nelygybei valdyti visais žmogaus gyvenimo etapais“, tačiau mokesčiai renkami ne tik šiam tikslui. Lygiagrečiai</p>	<p>vartotojų patirtis, viešąsias ir administracines paslaugas įgyvendins vadovaudamasi „valdžios kaip paslaugos“ principu“.</p> <p>11) Neatsižvelgta. Paaiškinimas yra pateiktas dalyje apie norimą Lietuvos padėti 2050 – aisiais, būtent: „Institucionalizuota profesionali viešoji komunikacija yra suprantama kaip valdžios institucijų pareiga teikti informaciją žmonėms, išklausti ir atliepti piliečių lūkesčius veikiant viešojo gėrio tikslais, pasirenkant į auditoriją orientuotus komunikacijos būdus. Valdžios įstaigų pateikiama informacija žmonėms yra lengvai randama, suprantama ir jie ja pasitiki.“</p> <p>12) Neatsižvelgta. Klausimas yra pagrįstas, bet aukštesnės ambicijos (nei viršyti ES vidurkį) niekas nesuformulavo.</p> <p>13) Neatsižvelgta. Dėl adekvataus ir augančio finansavimo švietimui 2021 m. rudenį susitarė politinės partijos. Neneigiamame švietimo (o taip pat ir kitų sričių) programų finansavimo rutininės (periodinės) peržiūros būtinybės, todėl tikimės, kad Finansų ministerija imsis iniciatyvos ir lyderystės ir pasiūlys konkretų biudžeto programų ir funkcijų peržiūrų planą. Finansavimo sveikatos apsaugai „peržiūra“ vizijos tekste reiškia ne tiek vidinio efektyvumo paieškas, kiek būtinybę rasti šaltinių papildomam viešajam finansavimui šiai sričiai.</p>
--	---	--

		<p>reiktų akcentuoti, kad biudžeto pajamos, be įprastų valstybės funkcijų palaikymo, turi užtikrinti pakankamas investicijas proveržio srityse, kad Lietuva turėtų iš ko finansuoti reformas ir augimą.</p> <p>Globalios politikos veikėjos dalyje (28–30 psl.):</p> <p>22) Teiginyje „<i>Atspari visuomenė, pažangi ekonomika, švari gamta ir stipri vertybinė reputacija atveria galimybes Lietuvai vykdyti ambicingą politiką demokratinių vertybių plėtros, ateities rinkų reguliavimo, klimato kaitos valdymo ir regioninio saugumo klausimais.</i>“ siūlome patikslinti nuostatą dėl ateities rinkų reguliavimo, kadangi kyla klausimas, koku būdu Lietuva, būdama nedidelė valstybė, gali reguliuoti rinkas;</p> <p>23) prie kultūrinės diplomatijos, siūloma papildyti, kad siekiame platesnio Lietuvos vardo žinomumo, Lietuvos patrauklumo turizmui, verslui, talentams.</p> <p>Sujungta šalis, darni ir subalansuota plėtra dalyje (31–34 psl.):</p> <p>24) trūksta nuostatos, kad žmogus ir jo poreikiai yra kertiniai. Infrastruktūra nėra savitiksle – ji yra tam, kad tarnautų žmogaus poreikiams, būtų jam patogi. Taip pat tokiuose sektoriuose kaip švietimas, sveikata ir pan. ilgą laiką investicijos į infrastruktūrą nusverdavo investicijas į žmogų (darbo užmokesčio didinimą, kvalifikacijos kėlimą ir pan.) ir tai sukeldavo poreikį persvarstyti investicijų kryptis. Todėl siūlome net ir teritorijų vystymo kontekste minėti, kad investicijų centras yra žmogus ir jam turi būti skiriamos pagrindinės investicijos.</p>	<p>14)Atsižvelgta. Antrosios strateginės ambicijos norima 2050-ųjų būklė papildyta siekiniu „Bendrojo ugdymo sistema yra pagrįsta personalizuotu patirtiniu mokymusi, kuriame greta humanitarinės ir socialinės perspektyvos bei tikslųjų mokslų pasitelkiamos tokios modernios technologijos kaip dirbtinis intelektas ir papildyta realybė.“</p> <p>15)Neatsižvelgta. Vizijos rengimo metu daugiausiai kalbėta bendrojo ugdymo sistema ir aukštasis mokslas, ateičiai pasirengusiam žmogui reikalingi įgūdžiai. Profesinio mokymo ateitis kaip itin svarbi vizijos išsipildymui neiškilo.</p> <p>16)Neatsižvelgta. Neginčijame poreikio periodinei atskirų sistemų finansinio gyvybingumo peržiūrai ir lauksime Finansų ministerijos iniciatyvos bei lyderystės šiuo klausimu peržiūrint NPP, jo plėtros programas ir teikiant konkrečius pasiūlymus konkretiems biudžeto programų ir funkcijų peržiūros planams.</p> <p>17)Neatsižvelgta. Pastaba teikta neįsiskaičius, kad apie “talantai” vizijoje akcentuojami dviejuose kontekstuose – kaip galimybės kiekvieno žmogaus talento atsiskleidimui, tačiau taip pat kalbama apie Lietuvą kaip talentų (savų ir iš svetur atvykusių) šalį, kurioje jie gali dirbti norimą darbą ir prasmingai gyventi. Tokio siekio įgyvendinimas sprendžia pasiūlyme minimą problemą.</p>
--	--	--	--

			<p>18)Neatsižvelgta. Apibūdinant norimą būklę 2050-aisiais, kalbama apie tai, kad „mokymasis tapo įpročiu ir žmogaus kasdienybės dalimi“ Iš konteksto numanoma, kad tai yra ir apie gebėjimą mokytis, o ne apie niekad nepasibaigiantį atsilikimo likvidavimą.</p> <p>19)Atsižvelgta – išplėsta antrosios ambicijos srities „Visuomenės demografinio atsparumo ir kartų solidarumo didinimas" iniciatyvos aprašas.</p> <p>20)Neatsižvelgta. Nespecifikuojama sąmoningai, bet tai nėra ES.</p> <p>21) Neatsižvelgta. Šis aspektas yra atlieptas kitoje vietoje: „Sutelks valstybės išteklius į proveržiui didžiausią potencialą turinčiuose mokslo ir ekonomikos sektoriuose.”</p> <p>22) Neatsižvelgta. Dalyvauti ateities rinkų reguliavime Lietuva gali dalyvauti tik realizuodama strateginę ambiciją būti ne tik technologijų vartotoja, bet ir kūrėja Visi tekste paminėti dalykai (atspari visuomenė, pažangi ekonomika, švari gamta ir stipri vertybinė reputacija), taip pat aktyvus veikimas tarptautinėse organizacijose užtikrintų, kad ji per jas galėtų reguliuoti ateities rinkas.</p> <p>23)Neatsižvelgta. Kultūrinė diplomatija siekiama pasinaudoti didesniam Lietuvos užsienio politikos įtraukumui – šie siūlomi papildomi tikslai yra išvestiniai.</p>
--	--	--	--

			<p>Esant reikalui, juos galima apibrėžti NPP ir (arba) plėtros programose.</p> <p>24) Neatsižvelgta. Manome, kad ir be papildomo aiškinimo apie žmogaus primatą infrastruktūros atžvilgiu yra aišku, kad pagrindinė strateginė ambicija yra antroji („žmogaus“). Be to, „žmogaus kaip investicijų centro“ postulatą niekaip negali padėti atidalinti vadinamųjų „kietųjų“ investicijų nuo „minkštųjų“. Jų reikės visų, o atidalinimo proporcijos turi būti sprendžiamos Nacionaliniame pažangos plane ir plėtros programose.</p>
16 Ekonomikos ir inovacijų ministerija 2023-05-25, rašto nr. G-4638	5	<p>1) <i>Siūlomas 17.1. rodiklis „Prekių ir paslaugų eksportas, palyginti su BVP“ (siektina reikšmė 2050 metais 150 proc.) apima visą prekių ir paslaugų eksportą. Dabar Ekonomikos ir inovacijų ministerijos vykdomų eksporto skatinimo veiklų prioritetą – lietuviškos kilmės prekių ir paslaugų eksporto skatinimas. Siūlomą rodiklį galima siekti didinant reeksportą, kas mūsų manymu, nėra naudinga šaliai. Suprantame, kad pagal siūlomą rodiklį yra galimybė lyginti su kitomis šalimis, bet diskutuotina ar jis neišplečia (neteisingai) jo pasiekimo alternatyvas.</i></p> <p>2) Nežinant metodologijos ir projekcijų 2050 m. skaičiavimo, sunku įvertinti siūlomos 17.1 rodiklio reikšmės (150 proc.) pagrįstumą. Pagal Pasaulio banko duomenis 2021 m. didesnę nei 100 proc. rodiklį turėjo šalys, kurios savo ekonomikos struktūra skiriasi nuo Lietuvos: Liuksemburgas 211 proc., Malta 150,7 proc., Airija 134,4 proc. Vertinant rodiklį ir jo planuojamas vertes, svarbu žinoti į kokias veiklos sritis, sektorius ir jų vystymą atsižvelgiant buvo prognozuojamas minėtas 2050 m. rodiklis, <i>todėl manome, kad turėtų būti pateikta informacija kaip suprognuota tiek ši konkrečiai siekiama reikšmė, tiek kitų rodiklių siekiamos reikšmės 2050 m.</i></p> <p>3) <i>Atkreipiame dėmesį, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo aiškinamajame rašte parašyta: „pagal poreikį bus peržiūrėti nacionalinių darbotvarkių planai ir nacionalinis pažangos planas, plėtros programos ir jų priemonės, priimami kiti teisės aktai, kad būtų pasiekti „Lietuva 2050“ numatyti tikslai“. 2021–2030 metų nacionalinis pažangos planas ir nacionalinės plėtros programos buvo rengiamos atsižvelgiant į Valstybės pažangos strategiją „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, jos jau</i></p>	<p>1) Neatsižvelgta. Tikslas yra matuoti ekonomikos atvirumą. Pasiekimo alternatyvų (priemonių lygmens) rodikliai yra tinkami planavimo lygmens dokumentuose (pavyzdžiui, NPP).</p> <p>2) Neatsižvelgta. Vizijos išsipildymas negali būti detalios suprognuotas ar sumodeliuotas. Noras 2050-aisiais tapti pavyzdžiu kitoms šalims reiškia, kad Lietuva turėtų orientuotis į penkių geriausių valstybių ES ir (ar) pasaulyje sąrašą. Atitinkamai parinkta ir rodiklio reikšmė.</p> <p>3) Neatsižvelgta. NPP peržiūra galės būti pradėta tik tada, kai Lietuvos ateities viziją „Lietuva 2050“ patvirtins Seimas. Todėl kol kas dar negalime tiksliai įvardinti, kurias plėtros programas (ar jų priemones) reikės keisti. Indikacijos NPP peržiūrai nurodytos svertinių iniciatyvų žemėlapyje.</p>

		<p>įgyvendinamos, todėl norėtusi, kad būtų aiškiai įvardinta, kurias plėtros programas reikės keisti norint įgyvendinti Valstybės pažangos strategiją „Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“ ir kokia rizika, kad šis keitimas stabdys jau pradėtus ilgalaikius projektus.</p> <p>4) „Lietuva 2030“ pagrindu buvo nacionalinis saugumas, „Lietuva 2050“ – kultūra. Įvertinus, kad „Lietuva 2050“ vizija išplečiama sakiniu „Valstybė, kurią noriu saugoti“, <i>diskutuotina</i> kodėl nacionalinis saugumas keičiamas į kultūrą.</p> <p>5) <i>Diskutuotina ar vertybių padidinimas</i> nuo trijų (atvirumas, kūrybingumas, atsakomybė) iki penkių (bendruomeniškumas, tapatybės išsaugojimas, laisvė ir lygybė, pagarba, teisingumas), taip pat esminių pažangos sričių padidinimas nuo trijų (visuomenė, ekonomika, valdymas) iki penkių (Piliečių kuriamą demokratiją: patikima, atvira, telkianti. Ateičiai pasirengęs, atsparus ir laisvas žmogus, gyvenantis bendruomenėje, kuriai rūpi. Lietuvos verslas, mokslas ir menas tvariai kuria aukštą vertę pasauliui. Atspari valstybė, konstruktyvi ir įtakinga globalios politikos veikėja. Sujungta šalis, darni ir subalansuota plėtra) yra racionalus, nes praktika rodo, kad kuo daugiau prioritetų tuo mažesnė tikimybė pasiekti su jais susijusias ambicijas ir įgyvendinti juose numatytas iniciatyvas.</p>	<p>4) Neatsižvelgta. „Lietuva 2050“ nėra „Lietuvą 2030“ tikslinantis dokumentas, jai kurti buvo naudojama kita metodologija ir prieiga. Todėl nors kai kurie dalykai kartojasi, to nebuvo siekiama tikslingai. Saugumas ir atsparumas yra kartinės trečiosios ambicijos dalys (tarptautinės politikos ir saugumo pokyčių kryptis).</p> <p>5) Neatsižvelgta. Šiame baigiamajame etape prašėme konkrečių tikslinančių pasiūlymų ir pastebėjimų, nes struktūra ir principai buvo patvirtinti Valstybės pažangos tarybos posėdyje 2022 m. lapkričio mėn.</p>
17 doc. dr. Grigorijus Potašenko Tautinių bendrijų atstovas, Vilniaus universiteto Istorijos fakultetas Istorijos teorijos ir kultūros istorijos katedra Gauta el. paštu 2023-05-20	6	<p>1) <i>Siūloma papildyti vertybę:</i> pagarbą <i>keisti į</i> pagarbą žmogaus orumui.</p> <p>2) <i>Paminėti:</i> Lietuvos daugiakultūriškumo tradicijas, tautinių bendrijų įtraukimą į viešąjį gyvenimą ir sprendimų priėmimą, prie žmogaus teisių gynimo ir tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teises.</p> <p>3) <i>Siūloma pridėti iniciatyvą prie pirmosios ambicijos:</i> Imsis priemonių kultūrinei atskirčiai Lietuvoje mažinti ir daugiakultūriškumui stiprinti, siekiant įtraukti ir kitas kultūrines grupes į viešąjį gyvenimą, skatinti bendras diskusijas dėl valstybės bei visuomenės dabarties problemų ir ateities.</p> <p>4) <i>Papildyti:</i> Lietuvos švietimo sistema, įskaitant ir tautinių mažumų mokyklų tinklą.</p> <p>5) Kultūrą <i>keisti į</i> bendrą kultūrą.</p> <p>6) <i>Papildyti:</i> Sudarys prielaidas švietimo sistemos, įskaitant tautinių mažumų švietimo tinklo, transformacijai.</p>	<p>1) Atsižvelgta.</p> <p>2) Atsižvelgta.</p> <p>3) Atsižvelgta, bet reformuluotas sakiny.</p> <p>4) Neatsižvelgta, nes Lietuvos švietimo sistema apima ir tautinių mažumų švietimo tinklą.</p> <p>5) Atsižvelgta iš dalies. Papildyta žodžiu „bendra“ teksto vietose, kuriose pagal kontekstą atrodė tinkama.</p> <p>6) Neatsižvelgta. Žr. komentarą dėl 4) pasiūlymo.</p>